

ΠΑΝΔΡΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΕ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ

Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ, Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ, Ν. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ, κτλ.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

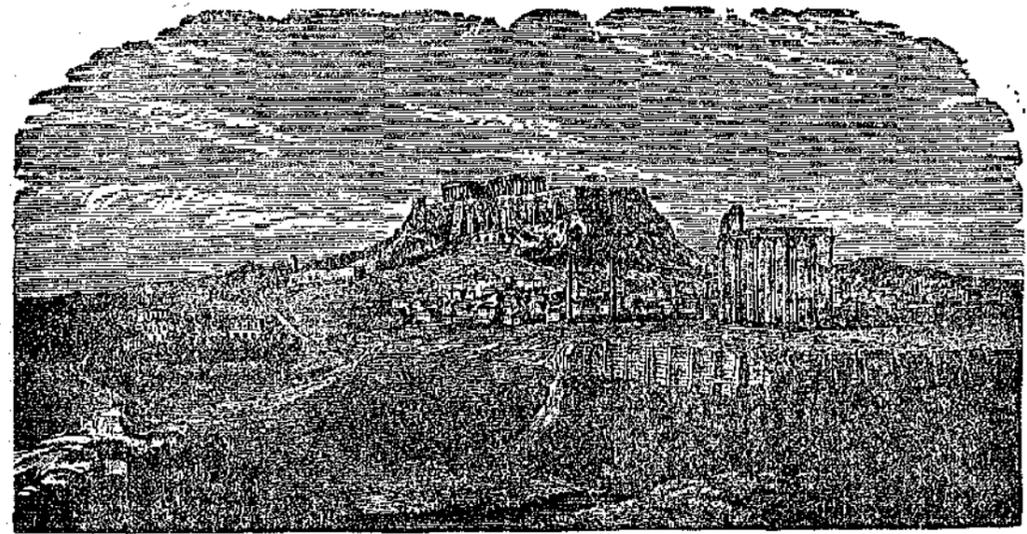
ΑΠΟ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1860 ΜΕΧΡΙΣ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1861.

ΑΘΗΝΑΙΝ.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Σ. ΠΑΥΛΙΔΟΥ.

1861.

ΠΑΝΔΩΡΑ.

1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ, 1861.

ΤΟΜΟΣ ΙΑ΄.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 259.

ΑΝΑΡΕΑΣ ΜΕΤΑΞΑΣ.

(Τίτλος. Ἡδε φυλλάδ. 258.)

—οοο—

Ἡ σχέση τοῦ Μεταξᾶ μετὰ τοῦ Κολοκοτρώνου καὶ ἡ ἐπιβρῶν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν πολεμικῶν πραγμάτων τῆς πατρίδος ἀπέβη ὀφελιμοτέρα πρὸ πάντων ὅταν ἐπελθὼν ὁ διὰ τὸ πλῆθος καὶ τὴν τάξιν φοβερός τοῦ Ἰβραήμη στρατός, ἐπάρθει καὶ εἰδῆεν τὴν Πελοπόννησον, ἐστερημένην δυνάμεων ἰσοστάθμων πρὸς τοιοῦτον ἐχθρόν. Ἀλλὰ τότε αἱ προσπάθειαι, ὁ λόγος καὶ τὸ παράδειγμα τῶν πρωταθλητῶν εἶτε ἐν τοῖς ὅπλοις εἶτε ἐν ταῖς βουλαῖς, καὶ μάλιστα μεταξὺ αὐτῶν τοῦ Μεταξᾶ, δι' ἣν εἶχε δημοσίον ὑπηρεσίαν καὶ κοινωνικὴν θέσιν, καὶ τοῦ Κολοκοτρώνου, δι' ἣν ἐξῆσκε ἐπιβρῶν ἐπὶ τοῦ πνεύματος τῶν στρατιωτῶν, κατώρθωσαν νὰ ἐμπνεύσωσι πεπαιθῆσιν καὶ καρτερίαν εἰς τοὺς στρατιώτας, ἐλπίδα καὶ θάρρος εἰς τὸν ἀμαχὸν λαόν, καὶ νὰ ἐργασίωσιν ἀντίστασιν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ἱκανὴν ἵνα ὦσιν ν' ἀποδειχθῆ ὅτι οἱ Ἕλληνας σκοπὸν εἶχον νὰ ἐμμείνωσι γενναίως, καὶ νὰ ἐξολοθρευθῶσι μάλλον ἢ νὰ ὑποταχθῶσι. Τοῦτο δ' ὕψωσε τὴν ὑπερ αὐτῶν ὑπόληψιν τῶν λαῶν, οἵτινες μέχρι τέλους ἠνάγκασαν τὰς κυβερνήσεις τῶν νὰ κρηυχῶσιν ὑπὲρ τῶν μαρτύρων τῆς ἐλευθερίας, καὶ τοῦτο ἔδωκε καιρὸν καὶ εἰς τὰς περιστάσεις νὰ στραφῶσιν ὑπὲρ τῶν ἀγωνιζομένων.

Ὁ μόνον δὲ δι' ἔμφρονος συμβουλῆς, ἀλλὰ καὶ δι' ἐντόνου πράξεως διέπρεψε καὶ ἀπέληξε τὸ ἔθνος ὁ Μεταξᾶς κατὰ τοὺς ἐπικινδύνους ἐκεῖνους καιρούς· διότι καὶ εἰς τὸ Ἄστρος, ἀπειλούμενον ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ, ἔσπευσε μετὰ ναυτικῆς δυνάμεως καὶ τὸ ἐπροφύλαξε, καὶ τοῦ Ναυπλίου, ὅταν ἐπ' αὐτὸ ἤλθεν ἡ Αἰγυπτιακὴ καταπίλις, ἀνέλαβε τὴν ὑπερτάτην, στρατιωτικὴν τε καὶ πολιτικὴν ἀρχήν, καὶ διατήρησεν αὐτὴν ἐπὶ ὀκτὼ ἡμέρας, ἐν ὧσιν ἠπέλει ὁ κίνδυνος, καταβίβει τὴν ἐξουσίαν του πάλιν εἰς τὰς χεῖρας τῆς νομίμου κυβερνήσεως, ἅμα τοῦ ἐχθροῦ μακρυνθέντος.

Ἦταν δ' αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι αἱ τῆς ἠρωϊκῆς ἀταπαρνήσεως καὶ τῶν ὑπερτάτων εἰς τὴν πατρίδα θυσιῶν· οἱ δὲ τότε τῶν δημοσίων προϋστάμενοι εἰσὶν εὐφημιῶν καὶ ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης ἀξιοί, οὐ μόνον διότι ἐλαττέρον καὶ ἠγωνίζοντο, ἀλλὰ καὶ διότι εἰς τὴν ὑπερτάτην περιωπὴν ἐπιβρῶς καὶ δυνάμει ἀρθέντες πολλοὶ ἐξ αὐτῶν, δὲν ἐφρόντιζον πῶς νὰ ἐξασφαλίσωσιν ἑαυτοὺς τὴν θέσιν ταύτην, ἀλλὰ πῶς νὰ ἐξασφαλίσωσι τὴν πατρίδα τὸ πλεονέκτημα τῆς ἐλευθερίας ὃ κατεκτήτατο διὰ τοῦ ἠρωϊσμοῦ τῶν υἱῶν τῆς. Τὴν ἠρωϊκὴν τούτων θέλοντες νὰ προφυλάξωσιν ἀπὸ φιλοπρωτῶν συγκροτήσεων, καὶ ἀπὸ τῶν ὑπανοιῶν τῆς Εὐρώπης, ἐζήτησαν νὰ ἐναποθέτωσι τὴν ἢ ἡ ἐθνικὴ ἐμπιστοσύνη ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν εἰς χεῖρας ἀνδρός ἀμερολήπτου μεταξὺ πάντων, καὶ τῆς πατρίδος τὰ πλείεστα ὠρελήματα καὶ τὴν εὐσίαν ἐγγυώμενον τῆς Εὐρώπης, καὶ τότε ἦρθε γενναία ἀμίλλα, δικί-

ρσις εγγενής μεταξὺ τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς Ἑλλάδος, περὶ τοῦ ἐκλεκτοῦ εἰς τὴν ἑκάστης ἐπιτροπείας περὶ τῶν καὶ πατριωτικῶς νὰ θυσιάσῃ ὅ,τι εἶχεν ἀπολαύσει ὡς πολῦτιμον ἀμοιβὴν τῶν ἀγῶνων καὶ θυσιῶν του.

Ἄνθρωποι σπανίως πολιτικῶν προτερημάτων, εἰς τὰς ὑπερτάτας ἀξίας τῆς Ῥωσικῆς αὐτοκρατορίας ἀρθῆς, τῶν μεγάλων μετασχόντων εὐρωπαϊκῶν διαπραγματεύσεων, καὶ ἐν αὐταῖς ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους συνηγορήσας, εἶχεν ὁ Κόμης Καποδίστριας ἰδιωτεύων τότε ἐν Ἑλβετίᾳ, ἥς ἠγάπα τοὺς ἀρχαίους καὶ ἐλευθέρους θεσμούς. Πρὸς τὴν ἐξοχὸν τοῦτον συμπόλιτον αὐτοῦ ἐστρεφε τὴν προσοχὴν τοῦ ὁ Ἄνδρας Μεταξᾶς, καὶ εἰλικύσε καὶ τὴν τοῦ Κολοκοτρώνου· καὶ ὅταν μετ' ὀλίγον ἀμφοτέρω ἀπήντηθησαν ἐν ταῖς συνελύσεσι τῆς Ἑρμιόνης καὶ τῆς Τροιζῆνος ὡς πληρεξούσιοι, ἐνέργησαν ἐν αὐταῖς τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Κυβερνήτου, ἣν ἠσπάζαντο αἱ εὐρωπαϊκαὶ κυβερνήσεις, καὶ ἀπ' ἧς ἀρχεται ἡ ὡς ἔθνους αὐτονομία ὀριστικῆ ἀναγνώρισις τῶν Ἑλλήνων.

ὑπὸ τοῦ Κυβερνήτου Καποδίστριας διορισθεὶς ὁ Μεταξᾶς μέλος τοῦ Πανελληνίου καὶ ὑπουργὸς τοῦ Πολέμου, ἠσχολήθη εἰς τὴν ὅσον ἐνὶ διοργάνωσιν τῶν ἀτάκτων στρατιωτικῶν σωμάτων, καὶ μετὰ τὴν κατάργησιν τοῦ Πανελληνίου διορίσθη Γερουσιαστὴς καὶ ἑκτακτος ἐπίτροπος εἰς τὴν Πελοπόννησον.

Εἰς τὴν φρόνησιν, εἰς τὴν μετριοπαθειαν καὶ εἰς τὴν πατριωτικὴν εὐλαρίθειαν τοῦ Μεταξᾶ εἶχεν ὁ Κυβερνήτης ὑπερτάτην ὑπόληψιν, διὸ καὶ τῷ ἀνέθετε τὰς δυσχερεστάτας καὶ ἐμπιστευτικωτάτας τῶν ἐντολῶν. «Οἱ σήμερον ἐν πράγμασιν, ἐλεγε ἐν μιᾷ ἐξ αὐτῶν, φοβοῦμενοι τοὺς ἀντιζήλους των, δηλαδὴ τοὺς μὴ ἐν ὑπουργήμασι, τοὺς περιστάνουσι εἰς τὴν Κυβέρνησιν ὡς συνωμότας· οὗτοι δὲ, βλέποντες οὕτως ἐκρυπτῶς μεμονωμένους, προσπαθοῦν νὰ ὑποστηρίξωσιν εἰς τοὺς ξένους;» (ὁδῆγ. τῆς 20 Ἰουν. 1830). Ἄξιον λοιπὸν αὐτὸν θεωρῶν νὰ κατανοῇ τὰς ἀπρολήπτους καὶ εὐθυμίας ταύτης ἀρχάς, δι' ὧν ὁ Κυβερνήτης μέγα μέρος τῆς εὐθύνης τῶν τότε πραγμάτων ἀπέδιδεν εἰς αὐτοὺς τοὺς συμπολιτευμένους καὶ τοὺς ὑπηρέτας τῆς ἐξουσίας, παρήγγελλεν αὐτῷ νὰ καθοδηγήσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ καθήκοντος, τῆς μετριοπάτης καὶ τῆς δικαιοσύνης, ἥτις μόνη ἐδύνατο νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν ἡσυχίαν καὶ πεποιθήσιν εἰς τὰ πνεύματα, καὶ εἰς τὸν τόπον τὴν εὐνομίαν.

Κατὰ τῆς δεινῆς δὲ καὶ ἐπικινδύνους ἡμέρας μετὰ τοῦ Κυβερνήτου τὸν θάνατον, ἐξελέγη τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1832 μέλος τῆς ἐπταμελοῦς διοικητικῆς ἐπιτροπῆς, ἥτις συνεκράτησε τὰ πράγματα ἐν τῷ μέσῳ μετρίων δυσχερειῶν, καὶ ἀπὸ τῆς ἀναρχίας προφυλάξασα τὴν Ἑλλάδα, παρέδωκε τὴν διοίκησιν αὐτῆς εἰς τὰς χεῖρας τῆς αὐτοῦ Μεγαλειότητος.

Ἀμείψως μετὰ τὴν ἐλευσίαν τοῦ Βασιλέως, προκειμένου νὰ μορρωθῇ ἡ ὑπηρεσία κατ' ὅλους τοὺς κλάδους τῆς ἐκ τῶν ἰκανοτέρων ἀνδρῶν, ὁ Με-

ταξᾶς διορίσθη Νομάρχης Λακωνίας, καὶ Σύμβουλος τῆς ἐπικρατείας εἰς ἑκτακτον ὑπηρεσίαν. Μετὰ ταῦτα δὲ, ὅταν καὶ ἕτεροι ἐξοχοὶ ἄνδρες εἰς ἐπαναστάσεις ἐστάλησαν ὡς ἀντιπροσωπεύοντες τὴν Ἑλλάδα παρὰ ταῖς ξένους Ἀύλας, ἐστάλη καὶ ὁ Μεταξᾶς εἰς Ἰσπανίαν καὶ Πορτογαλίαν εἰς ἑκτακτον τὸ πρῶτον καὶ μετὰ ταῦτα εἰς τακτικὴν ἀποστολὴν, καὶ ἐκεῖ μεγάλως ἐτιμήθη καὶ ἠγαπήθη κατ' ἀμφοτέρων τῶν αὐτῶν, καὶ τιμητικῶν διακρίσεων ἠξιώθη.

Ἀπὸ δὲ τοῦ 1840 ἐπανελθὼν εἰς τὴν Ἑλλάδα, διορίσθη μὲν τῷ 1841 ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν, ἀλλὰ ταχέως περαιτηθεὶς, κατέλαβε θέσιν τακτικοῦ συμβούλου εἰς τὸ Συμβούλιον τῆς ἐπικρατείας, καὶ αὕτη εἶναι μὴ τῶν σπουδαιοτέρων τοῦ πολιτικοῦ αὐτοῦ σταδίου ἐποχῶν.

Ἡ Ἑλλάς, ἥτις κατ' ὄλον τὸ διάστημα τῆς ἐπαναστασεῶς τῆς ἐκυβερνήθη δημοκρατικῶς, ἦν ἐγένεον ἡ ἱστορία τῶν ἀρχαίων τῆς ἡμερῶν καὶ ἡ τῶν νέων πεπολιτισμένων λαῶν τῆς Εὐρώπης, ἡ Ἑλλάς ἐδίψη δι' ἐλευθέρους θεσμούς, αὐς τῆ εἶχεν ὑποσχεθῆ καὶ ἡ βασιλεία ἐπὶ τῆς ἐγκρατασεῶς τῆς. Ἀλλ' αἱ δυσχέρειαι τῆς πρώτης ἀπ. καταστάσεως τῶν πραγμάτων, τὰ πολλὰ σφάλματα τῆς ἀντιβασιλείας καὶ τῆς Ἀρχικαγκελαρίας, ἐμπόδισαν κατ' ἀρχάς καὶ μετὰ ταῦτα ἀνέβηλον ἐπὶ μακρὸν τὴν παραδοχὴν συνταγματικοῦ πολιτεύματος. Πρὸ τίνος ἤδη καιροῦ ὁ Βασιλεὺς, θέλων νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἐν ὀνόματι του δοθείσαν ὑπόσχεσιν, καὶ τὴν ἀνάγκην ἀναγνωρίζων τοῦ νὰ εἰσέλθῃ ἡ Ἑλλάς εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν ἐθνῶν ὅσα ἠσπάζοντο τὸ ἀντιπροσωπικὸν σύστημα, ἐμελέτα ἐπιμελῶς αὐτοῦ τὰ καθήκαστα, καὶ τοὺς καταλληλοτέρους τρόπους τῆς ἐφαρμογῆς αὐτοῦ εἰς τὸν τόπον. Ἀλλ' ἐν τούτοις δυσχερεῖαι καὶ μεμψιμοιρίαι πανταχόθεν ἠγείροντο· δυσκολίαι περισταίχιζον τὴν κυβέρνησιν, οἱ καιροὶ κατεπίγον, καὶ μόνον ἡ ταχέως παραχώρησις τοῦ Συντάγματος, ἰκανοποιούσα μίαν τῶν πρώτων καὶ τῶν δημοτικωτέρων ἀπαιτήσεων τοῦ ἔθνους, ἐδύνατο νὰ μακρύνῃ τὸν ὀσμῆρον κορονοῦμενον κίνδυνον. Ὁ Μεταξᾶς δ' ὑπῆρξεν εἰς ἐξ ἐκείνων οἵτινες δραστηρίως συνετέλεσαν ὥστε τὸ ἀκροσφαλὲς κίνημα δι' ὃ ἐπεσπεύθη ἡ τοῦ συντάγματος παραδοχὴ, ἀναβληθείσης εἰς τὸ μετέπειτα τῆς συζητήσεως ὡς πρὸς τὰ καθήκαστα, νὰ διευθυνθῇ σωφρονικῶς καὶ ν' ἀποβῇ ἀίνδυνον, περιποιήσαν μὲν εἰς τὸ ἔθνος τοὺς θεσμούς, οἵτινες ἦσαν αὐτῷ ὡς ἐγγυήσεις πάσης ἀναπτύξεως ἐν τῷ μέλλοντι, χωρὶς ὅμως νὰ συνταράξῃ τὴν μετὰ τὸν θρόνον καὶ τοῦ ἔθνους ἀναπόφευκτον ἁρμονίαν.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὁ Βασιλεὺς, ἐλλείψει πρωθυπουργοῦ τοῦ τὸν Μεταξᾶν, ἀνέβηκεν αὐτῷ πάσαν τὴν διοικητικὴν ἐξουσίαν. Ἐνταῦθα δ' αὐτοῖς διέλαμψε τοῦ ἀνδρὸς ὁ πατριωτισμὸς καὶ ἡ αὐταπάρνησις· διότι ἐν ᾧ αἱ περιστάσεις εἶχον παραδώσει εἰς χεῖρας τοῦ ἀδαιρέτου τὴν ἀρχὴν, καὶ τ' ἀνώτατα ἐπρόκειτο νὰ διακυβευθῶσι συμφέροντα,

Ἄνδρας Μεταξᾶς.

ἐν τῇ συγκληθείσῃ ἐθνικῇ Συνελεύσει, ἀποβλέψας αὐτὸς οὐχὶ εἰς ἑαυτὸν, ἀλλ' εἰς τὴν τοῦ ἔθνους ὠφέλειαν, ἔσπευσε νὰ μετακαλέσῃ τοὺς μακρὰν τῆς Ἑλλάδος διατρίβοντας τότε ἐτέρους πολιτικοὺς ἀνδρας(*) ἠσπίντες πολλὰ εἰς ἐν ἀντιπάλῳ αὐτοῦ μερίδι ἐπολιτεύθησαν, καὶ νὰ διανεμηθῇ μετ' αὐτῶν τὴν ἐξουσίαν. Ἐν δὲ τῇ ἐθνικῇ Συνελεύσει, ἡ ἐξελέγη εἰς τὸν ἀ. τιτροῦ.

(*) ΕΙΜ. ΠΑΝΔ. Πολλὰ εἰς τὰς πράξεις, ἀπὸ ταῦτα μὲν ἀλλοτρίως γινόμενα, ἐξαικόνει ὀλοκαίρον τὴν ψυχὴν τοῦ πράξεως. Ὅτε ὁ Μεταξᾶς ἐξήγγισεν νὰ μετακαλεσθῶσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ Μαυροκορδάτος καὶ ὁ Κωλέττης, ἀπορῶς ἀνέστησαν τινες τῶν ἄλλων ὑπουργῶν. Παρ' ὀλίγον δὲ αἱ ἀποστάσεις γὰρ ὑπεραχίσωσιν, ἐπὶ ὁ Μεταξᾶς, καὶ τελε. κατὸν ὑποφρικτὸν μ. εὐθὺς συγκροτήσας τὴν ἡμέραν τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Γαλλικοῦ ἀποστολοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν ὅπου τὴν πεσεύων ὁ Μαυροκορδάτος, ἐπὶ ἐπέμεινε ἀνευθέτως. Μόλις δ' ἐπεκράτησεν ἡ γνώμη ἦν ὑπεσπείριζε, καὶ μετὰ τὴν εἰς τὴν ἑκείνου μετὰ τοῦ γράφοντος τὴν σημείωσιν ταύτην, εἶπε θαυμάσιον· «Εἰς ταῦτα κρ. αἰμούς ὡς οὐ τοῦ Μαυροκορδάτου ἀλλὰ καὶ τοῦ ὑπέρτου μου ἔγω ἀνάγκη.»

πᾶσαι τοὺ αἱ προσπάθειαι ἔτεινον ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὸ νὰ ἐνισχύῃ πᾶσαν πρότασιν ἐθνικῆς καὶ τὰς ἐθνικῆς ἐλευθερίας ἐπ' ὀρθῶν στηρίζουσαν βᾶσεων, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὸ νὰ καταστῆ πᾶσαν παραφορὰν ἀναρχικὴν, καὶ νὰ μετρίῃ τὰς ὁρμὰς τῶν ἀπειροτέρων. Καὶ ἐξ ἀγωγῆς δὲ καὶ ἐκ σκέψεως τὴν ὀρθοκρίαν θεωρῶν ὡς κρηπίδα καὶ τῆς τοῦ ἐθνικοῦ εὐμερείας ἐν γένει, καὶ τῶν μεγάλων τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ἐλπίδων ἰδίως, καὶ εἰς αὐτὴν καὶ τὴν τοῦ χριστιανοῦ ἀποδιδῶν ἐνθερμον λατρείαν, καὶ τὴν τοῦ πατριῶτον εὐγνωμοσύνην, διότι αὕτη ἠγάτα καὶ αὕτη ἀνέδειξε νικηφόρους τὰς τῶν ἀγωνιζομένων σημείας, πᾶσαν κατέβαλε προσπάθειαν ὑπὲρ κωλύσεως τοῦ ὄρου τοῦ Συντάγματος, τοῦ ἀπαιτούμενος ὥστε πᾶς διάδοχος εἰς τὸν Ἑλληνικὸν θρόνον ν' ἀνήκῃ εἰς τὸ ὀρθόδοξον ὀρθόδοξον.

Ἐν δὲ 1847 εἰτήθη ὡς ὑπουργὸς τῶν οἰκονομικῶν εἰς τὸ ὑπουργεῖον οὗ τὴν προεδρίαν ἀνέλαβεν ὁ Κωλέττης· ἀλλὰ μετὰ τινὰς μῆνας, διαφωνήσας πρὸς τὸν πρωθυπουργόν, ἀπεσύρθη, καὶ ἀποποιήθει τὴν

προσφραδείσαν αὐτῶ θεῖον Γερουσιαστοῦ, ἀνέλαθε μόνον τὰ καθήκοντα Βουλευτοῦ, ἐκλεξαμένης αὐτὸν τῆς ἐπαρχίας τῆς Ἀττικῆς.

Τιμηθεὶς δ' ὑπὸ τοῦ Βασιλέως διὰ τοῦ Μεγαλοσταύρου τοῦ Β τάγματος τοῦ Σιωτῆρος, ἐπέμψθη τὸ 1850 εἰς τὴν πρεσβείαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, θέσιν μεγίστης σπουδαιότητος, καθὼ ἐνδιαφέρουσαν τὴν ἐθνικὴν φιλοτιμίαν καὶ οὐκ ἄλλοις Ἑλληνικὰ συμφέροντα. Ταῦτα δ' ὑπερέτησεν ὁ πολύπειρος ἀνὴρ διὰ τῆς διακεκριμένης αὐτοῦ ἱκανότητος, καὶ τιμὴν περιποίησεν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς ἀρχαίοις αὐτοῦ ἔχουσι διὰ τῆς ἀξιοπροποῦς του συμπεριφορᾶς, διὰ τῆς διπλωματικῆς αὐτοῦ ἐπιδειξιότητος, καὶ διὰ τῆς ἀκαμάτου αὐτοῦ δραστηριότητος. Οἱ ἐν Τουρκίᾳ ὁμογενεῖς ἐνθυμοῦνται εἰσέτι μετ' ἀγάπης καὶ μετ' εὐγνωμοσύνης τὴν ἐνδεδειχῆ τούτεπιμέλειαν ὑπὲρ πάντων τῶν συμφερόντων αὐτῶν, καὶ ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀνόματος.

Εἰς τὴν ἐν 1854 συμπέσαν διακοπὴν τῶν σχέσεων μετὰ τῆς Τουρκίας, ἐπικνήθηεν εἰς τὰς Ἀθήνας, πλήρης στοργῆς καὶ ἐνθουσιασμοῦ ὑπὲρ τῶν ἀγωνιζομένων ὁμογενῶν, πλήρης φόδων περὶ τῆς τύχης των, πλήρης λύπης διὰ τὴν κακὴν διεύθυνσιν καὶ τὴν οὐκ ἐπιτυχίαν τοῦ ἐπιχειρήματος αὐτῶν. Διέμεινε δ' ἔκτοτε τὸν ἰδιώτην βίον ἄγων, μακρόθεν μόνον τὰ δημόσια παρακολουθεῖν, καὶ τοῖς πολυεπίμοις φίλοις του μετριοπάθειαν παρὰ χυγέλλων, φρόνησιν καὶ νομιμοπροσύνην. Ἐπὶ μίαν δὲ μόνον στιγμὴν συγκατένευσε ν' ἀναμιγθῆ αὐθὺς εἰς τὰ δημόσια, ὅταν ἐν 1859 ὁ Βασιλεὺς ἠθέλησε νὰ μεταβῆ ἰδίᾳ τὴν κυβερνήσιν του, καὶ πλήρη ἔχων πεποιθήσιν εἰς τὸ ἀπραιφνὲς καὶ γνήσιον τῶν πατριωτικῶν αἰσθημάτων του, τὴν ἐκάλεσεν ὡς ἰσχυρὰ ὑπουργεῖον. Τότε, καίτοι πρὸ καιροῦ ἤδη ἠσθάνετο τὴν καρδίαν του πιεζομένην ὑπὸ τῆς ἀσθενείας, ἥτις τὸν ἐπέεχε μέχρι τέλους, ἀλλὰ δὲν προήκουσεν εἰς τὴν φωνὴν τοῦ ἡγεμόνος καὶ τῆς πατρίδος. Μετὰ τινὰς ἡμέρας ἀκάρπους προσπαθείας, νομίσας ὅτι δὲν δύναται νὰ κατορθώσῃ συνδυασμὴν κυβερνήσεως ἐξ οὗ νὰ προκύψῃ ἀγαθὸν τι διὰ τὸ ἔθνος, παρητήθη τῆς δουλείας αὐτῶ ἐντίμου ἐντολῆς, καὶ τὸ ἐπίλοιπον τῆς ζωῆς του ἦν μακρὰ πάλιν πρὸς τὸν θάνατον, ὃν ὁ γενναῖος ἀνὴρ εἶχεν ἀτρόμος ἰδεῖ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, καὶ εἰς ἃν ἦν πρὸ χειρὸς παρεσκευασμένος, ὡς ἀποδεικνύει ἡ ἥδη ἐν ἔτει 1842 ἰδιοχειρῶς γεγραμμένη διαθήκη αὐτοῦ (*).

Διὰ τῆς διαθήκης ταύτης ἄλλα κατέλειπε χρήματα, διότι ὁ Ἑλληνικὸς ἀγων ἦν διὰ τὸν ἔνθερον καὶ ἀφιλοκέρδη πατριώτην θυσίῶν ἀδικολόγων σει-

(*) ΣΗΜ. ΠΑΝΔ. Ἡ πρώτη αὕτη διαθήκη, τὴν ὅπου ἀνεγνωμένη, ὑπάρχει γεγραμμένη ἐν βιβλίῳ περιέχοντι τὰ χειρῶν τῆς οἰκογενείας τοῦ γράψαντος· καὶ ἐξ αὐτῆς δὲ φαίνεται πῶς ἐπὶ πολλοὶ ἦσαν οἱ δι' ἄσχυρισμοὶ εἶναι ἀξιούτων ὅτι ὁ Μεταξᾶς εἶχεν ἀξέλογον περιστάσιον. Ἄνευ τῆς χορηγομένης αὐτῶ ὑπὸ τῆς Κυβερτήσεως συντάξεως, ἤτο ἀδύνατον νὰ ἐπαρκεσθῆ εἰς τὰς μετρίδας αὐτοῦ δαπάνας.

ρὰ, εἰς ἃς κατεδάκνυθη σχεδὸν πᾶσα ἡ ἰδιωτικὴ του οὐσία. Κατέλειπε δὲ εἰς τοὺς δύο υἱοὺς του, — διότι ἐξῆ τότε ἔτι καὶ ὁ δευτερότοκος αὐτοῦ υἱός, ὁ τοσαύτης ἐλπίδας παρέχων καὶ ὑπὸ πάντων τιμηθεὶς καὶ ἀγαπώμενος Πέτρος — τοὺς κατέλειπε ἠεταυρὸν πατριῶν εὐλογιῶν, καὶ προσέτι τὴν κληρονομίαν τῶν ἐκδουλεύσεων καὶ τῶν θυσιῶν του, ἀνατιθέμενος εἰς τὸν Θεόν καὶ εἰς τὸ ἔθνος ν' ἀμείψωσιν αὐτοὺς ἀναλόγως τῶν δικαιωμάτων του.

Κορυφωθεὶς δὲ τῆς καρδιακῆς ἀσθενείας, ἥτις ἀπὸ τοῦ 1848 τὸν ἐθλίβεν, ἀπεβίωσε τέλος τὴν 8 Σεπτεμβρίου 1860, ἐν καθάρᾳ συνειδήσει ὅτι ἐξέπληρωσεν εἴπερ τις καὶ ἄλλος τὸ πρὸς τὴν πατρίδα καθήκον, πλήρης χαρᾶς ὅτι μετ' εὐκλείας ἀγῶνας τὴν κατέλειπε ἐλευθέραν καὶ ἐνομούμενην, περιστοιχούμενος ὑπὸ τοῦ πεδασμοῦ καὶ τῆς συμπαθείας τῶν συμπολιτῶν του, καὶ ἀπολαύων οὐ μόνον τῆς ἀγάπης καὶ ἐμπιστοσύνης τοῦ βασιλέως του, ἀλλὰ καὶ τῆς ὑπεστάτης ὑπολήψεως αὐτῶν προσέτι τῶν ξένων ἡγεμόνων ὅσοι ἐνδιαφέρονται εἰς τῆς Ἑλλάδος τὴν τύχην. Ὁ Ἀυτοκράτωρ τῆς Ρωσίας, ἅμα πληροφρονηθεὶς τὸν θάνατον αὐτοῦ, ἀπέστειλε εἰς τὸν ἄξιον υἱὸν του Σκουρίδωνα τὸ παράσημον τοῦ ἄγ. Στανισλάου Β' τάξεως, ὡς δῆγμα τῆς μεγάλης αὐτοῦ ὑπολήψεως πρὸς τὸν ἀποθανόντα, καὶ ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν πέμπων αὐτὸ, καὶ ἐκράζων κατὰ διαταγὴν τοῦ ἡγεμόνος του τὴν λύπην αὐτοῦ διὰ τῆς στέρησιν τοῦ ἐξοῦ ἀνδρός, προσέθετε τὰ ἐξῆς: «Ὁ ἐνδοξὸς οὗτος πολιτικὸς ἀνὴρ, ὅστις τοσαῦτον ἔντιμον κατέχει θέσιν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς πατρίδος του, καὶ καταλείπει εἰς τοὺς συγχρόνους του καὶ εἰς τοὺς μετ' αὐτὸν, μνήμην τοσοῦτον ἀνηλθῶτον, καὶ παράδειγμα σταδίου ὃ διέτρεξεν εὐγενῶς καὶ ἐπωφελῶς, οὐδαμῶς ἐξιτιμᾶτο περισσώτερον ἢ ἐν Ρωσίᾳ. » Ὁ δὲ πρέσβυς τῆς Ρωσίας ἐν Ἑλλάδι, ὁ πλήρης εὐγενῶν καὶ φιλελληνικῶν αἰσθημάτων Κ. Ὁξέρφ, διαβιβάζων εἰς τὸν Κ. Σκουρίδωνα Μεταξᾶν τὰ τε παράσημα καὶ τὴν τοῦ ὑπουργοῦ ἐπιστολήν, προσέθετε: «Τιμηθεὶς διὰ τῆς φιλίας τοῦ ἡμετέρου πατρὸς, οὗ ἐδυνήθη νὰ ἐκτιμήσῃ τὰς τε ἀρετὰς καὶ τὰ προτερήματα, εὐτυχῆς λογίζομαι ὅτι δύναμαι ν' ἀποδώσω εἰς τὴν μνήμην αὐτοῦ τὸν φόρον τοῦ βαθέως μου σεβασμοῦ, διερμηνεύς γινόμενος τῶν αἰτιημάτων ἃ ἐνέπνευσεν εἰς τὴν Αὐτοῦ Μεγαλειότητα τὴν Ἀυτοκράτορα ὁ εὐγενῆς καὶ πατριωτικὸς βίος ἀνδρός, οὗ τὴν δόξαν θέλει διακωνίσῃ ἡ τῶν Ἑλλήνων εὐγνωμοσύνη. »

Τοιοῦτος ἦν ὁ ἄνδρας Μεταξᾶς, εἰς ἃς τῶν ἐκλεκτῶν ἐλείπων ἀνδρῶν, ὧν αἱ σπάνια ἀρετὰι ἐπέφερον τὴ μέγα ἀποτελεσματῆς εὐδωότητος τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος (*).

Α. Ρ. Ρ.

(*) ΣΗΜ. ΠΑΝΔ. Ἐν τῇ φυλλάδι 240, ἐν σελ. 270, ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου Κ. Δεκαγέλλα τὸ οἰκόσημον τῆς οἰκογενείας τοῦ μακαρίτου Α. Μεταξᾶ· ἀλλ' ἐπιπέδη εἴπε αὐτῶ

Ο ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ ΛΗΚΙΟΣ.

—οοο—

Φόρον πρόποντα ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης τελοῦμεν τῇ μνήμῃ τοῦ ἀνδρός ἐκείνου, ὃς πᾶσιν ἡμῖν μετὰ τὸν Πικουανὴν ὑπῆρξεν ὁ ἀσφαλέστατος καὶ προσφιλέστατος ὁδηγὸς ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας εὐκλείας, δημοσιεύοντας ἐν Ἑλλάδι τὸν βίον αὐτοῦ, μεταστάντος ἤδη εἰς ἄλλας σφαίρας ὑπάρξεως. Τίς Ἑλλήνων λόγιος ἄγνοεῖ τοῦ Ἀγγλοπεριηγητοῦ Ληκίου τὸ ὄνομα, τίς ἔχων ἀνά χειρὰς αὐτόν, ὡς ἄλλον μίτον τῆς Ἀριάνης, δὲν ἐξῆλθε θριαμβεύων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ τοῦ λαθουρίθου τῆς ἐρημώσεως τῶν προαιωνίων βαρβάρων; Ἐἰς τίνα ἐξ ἡμῶν ὁ φιλέλληνας Λήκιος, τὸ εὐγενὲς τέκνον τῆς ἐλευθέρως καὶ μεγάλης Ἀλθίως, δὲν ἐπεξένησεν ἀπειράκις χαρὰν ἀμύθητον, ἀνακαλύψαντα δι' αὐτοῦ πόλιν ποτὲ τῶν προγόνων μεγάλην καὶ ἐνδοξὴν, ὅπου τοῦ κοινοῦ ὀδοπόρου ὁ ἀφρόντης σφαλαμὸς δὲν βλέπει ἄλλο συνήθως εἰμὴ βάρθρον ἀπλοῦν ἐπιτήδειον πρὸς ἱπποδασίαν, ἢ καὶ ἀνεξέργαστον τινα τῶν ὑποζυγίων ποτίστραν; Τίς ἐξ ἡμῶν κολλᾷ δὲν συνεκινήθη μέχρι δακρύων, ἀναγνωσκῶν τὸν Λήκιον, περιγράφοντα μὲν μετὰ ζωηρᾶς καὶ μεστῆς πάθους φαντασίας τὰ δεινὰ καὶ τὰς κακώσεις τῆς ἀσιανῆς δουλείας, ἀεὶ δ' ἐλπίζοντα μετὰ θάρρους καὶ σταθερᾶς πεποιθήσεως, ἐν τῷ μέσῳ τῆς γενικῆς συμφορᾶς καὶ ἀπελπισίας, εἰς τὴν μέλλουσαν ἀνάστασιν τοῦ δούλου ἐκείνου λαοῦ, ὃν οἱ δυνάσταί τῆς γῆς πρὸ πολλοῦ ἀνηλεῶς ἐξώθελλον ἐκ τῆς βίβλου τῶν ζώντων;

Οὗτός ἐστίν ὁ ἀνὴρ οὗ τὸν ἐπιτομον βίον ἀνακινουόμενος ἐνταῦθα τοῖς Ἑλλήσι, λαθόντες ἐκ τῶν πρακτικῶν τῆς βασιλικῆς ἐν Ἀνδίνῳ ἐταιρίας τῶν γεωγράφων. (Address at the anniversary Meeting of the Geographical society, 28 Μαΐου 1860 σελ. 130.)

Ὁ συνταγματάρχης Οὐίλλημος Μαρτίνος Λήκιος (William Martin Leake) ἐγεννήθη ἐν Ἀνδίνῳ τὴν 14 Ἰανουαρίου 1777. Ἦν υἱὸς τοῦ Ἰωάννου Μαρτίνου Ληκίου ἐλεγκτοῦ τοῦ δημοσίου λογιστικοῦ, καὶ ἔκγονος τοῦ Στεφάνου Μ. Ληκίου ἀνδρός στρατιωτικοῦ. Τὸ ὄνομα δὲ τῆς οἰκογενείας πηγάζει ἐκ τοῦ Ἰωάννου Ληκίου τοῦ διαστήμου νυκτορχοῦ τῆς βασιλείσεως Ἄννης.

Ἐπεὶ ἡ ἐρμηνεὶα εἶσαν ἀκριβεῖς, κορυφώμενος νέου ἀνείτυπον ἐν τῇ προηγουμένῃ φυλλάδι. Ἐκ δὲ τῶν ὑπ' ἄψιν ἡμῶν ἐπισήμων ἐγγράφων καὶ διπλωμάτων ἐξάγομεν τὰ ἐξῆς: «Ὁ Ἀναστάσιος Μεταξᾶς δὲν εἶχεν ἕνα ἀλλὰ δύο ἀδελφοὺς, Ἀγγελοῦ καὶ Θεόδωρον· ὅτι ἐκ μὲν τοῦ πρώτου, κατὰγονται οἱ ἐν Κεφαλληνίᾳ ἐπωνομαζόμενοι «Ἀντιζουλιναῖοι, » ἐκ δὲ τοῦ δευτέρου οἱ « Θεωδωρακοῖοι »· ὅτι ὁ πῖλος τοῦ κόμητος ἐδόθη ὑπὸ τῆς Ἑνετικῆς δημοκρατίας μόνον εἰς τὸν Ἀναστάσιον καὶ τοὺς ἄλλους ἀπογόνους αὐτοῦ, καὶ οἱ οἱ τοῦ ἄλλου κλάδου δὲν ἔχουσι τὸ δικαίωμα τοῦ φέρειν τὸν τίτλον τοῦτον. Καὶ μὲν ἡ Ἰόνιος Γερουσία ἀνεγνώρισεν πρὸ τινῶν ἐτῶν καὶ τοῦ Ἀγγίλου τοὺς ἀπογόνους ὡς κλητάς, ἀλλ' ἡ Γερουσία, δὲν εἶχε τὴν ἐξουσίαν νὰ ἀναγνωρίσῃ τίτιον μὴ ὑπάρχοντα.

Μετὰ τὴν ἐγκαλίον αὐτοῦ παιδείαν ἐν τῇ βασιλικῇ Ἀκαδημίᾳ τοῦ Οὐαλβίχι, ὁ Οὐίλλημος Λήκιος ἔλαβε θέσιν ἀξιωματικοῦ τοῦ πυροβολικοῦ τὸ 1794, καὶ ἤρξατο τοῦ στρατιωτικοῦ σταδίου αὐτοῦ ἐν ταῖς δυτικαῖς Ἰνδίας. Τὸ ἔτος 1799 διορίσθη εἰς τὴν θέσιν, ἥτις δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἡ ἀφορμὴ πρὸς τὰς μελλούσας αὐτοῦ ἐργασίας. Διορίσθη τούτεστι μέλος στρατιωτικῆς τινος ἐπιτροπῆς, σκοποῦσης τὴν διδασκαλίαν τῶν Τούρκων εἰς τὴν χρῆσιν τῶν πυροβόλων, διὸ καὶ ἀπέπλευσεν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἦδη μετὰ ἐν ἔτος τὸ 1800 ἐγκατέλειπε τὴν πρωτεύουσαν χάριν ἐνεργητέρας ἄλλης ὑπηρεσίας. Θεωρήσας ὁ Πρέσβυς τῆς Ἀγγλίας ἀφελίμον τὴν ἀποστολὴν καταλλήλων ἀγγλίων ἀξιωματικῶν πρὸς τὸν μέγαν Βεζύρην, μαχόμενον τότε κατὰ τῶν Γάλλων εἰς τὰς μεσημβρινὰς ἐπαρχίας τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, ἀπέστειλεν εἰς Ἰσπὴν τὸν στρατηγὸν Κέλλερ, τὸν λοχαγὸν Λήκιον, καὶ ἄλλους τινὰς. Διελθόντες οὗτοι διὰ τῆς μικρᾶς Ἀσίας ἐπεσκέφθησαν τὴν Κύπρον· ἀλλ' ἐνταῦθα ἀπήνησαν τὸν Σίδνεϋ Σμιθ, πρὸ μικροῦ ὑπογράφαντα συνθήκην μετὰ τῶν Γάλλων περὶ ἐκκενώσεως τῆς Αἰγύπτου· ὅθεν θεωρηθείσης ἤδη ἀνωφελοῦς τῆς συνδρομῆς αὐτῶν πρὸς τὸν ὀθωμανὸν στρατάρχην, αὐθὺς ἐπέστρεψαν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ συνθήκη αὕτη δὲν ἐπεκυρώθη, ὁ λοχαγὸς Λήκιος πάλιν ἐπανέλαθε τὸν πρῶτον σκοπὸν του, μεταβὰς πρὸς τὸν μέγαν Βεζύρην εἰς τὴν Συρίαν, ὃν ἀπελομέμενος ἐκ τῆς θέσεώς του, ἐπεσκέφθη τὸ μέγιστον μέρος τῆς ἀρχαίας Παλαιστίνης καὶ Ἰουδαίας.

Τὸ ἔτος 1801 μετὰ τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ ἐπορεύθη διὰ τῆς ἐρήμου εἰς Αἴγυπτον. Τῆς Ἀλεξανδρείας δὲ παραδοθείσης, καὶ τῶν Γάλλων ἀποχωρησάντων, κατὰ πρόκλησιν τοῦ Λόρδου Οὐάκιντων, ὁ Λήκιος συνᾶδουσε τὸν Ἀμιλτῶνα, τότε ὄντα ἰδιαιτερον γραμματέα τοῦ Λόρδου Ἑλγίνου, εἰς τὴν ἀνω Αἴγυπτον, πρὸς γενικὴν τινα τῆς χώρας ταύτης ἐξέτασιν, κατὰ τὴν στρατιωτικὴν αὐτῆς καὶ γεωγραφικὴν θέσιν, καὶ τὴν πολιτικὴν καὶ ἐμπορικὴν αὐτῆς κατάστασιν. Συνέπεια τῆς περιηγήσεως ταύτης ὑπῆρξεν ἡ ἐκδόσις χάρτου τινὸς τοῦ βῆθ τοῦ Νεῖλου, ἀπὸ τῶν καταρρέκτων μέχρι τῆς θαλάσσης, ὁ προσδιορισμὸς πλείστων ἀρχαίων θέσεων, καὶ ἡ περιγραφή πάντων τῶν ἐν τῷ χωρῷ τούτῳ περιλαμβανομένων μνημείων τῆς ἀρχαιότητος, μετὰ παρατηρήσεων ἐπὶ τῆς γεωργικῆς καὶ ἐμπορικῆς καταστάσεως τοῦ τόπου. Ἐκθεσις τῆς περιηγήσεως ταύτης ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ Ἀμιλτῶνος ἐν ἔτει 1809.

Τὸ 1802 ἔτος ὁ λοχαγὸς Λήκιος ἐπεσκέφθη τὴν Συρίαν, ἐξακολουθήσας καὶ ἐνταῦθα τὰς αὐτὰς ἐπιστημονικὰς ἐρεῦνας, δι' ἃς ἀπεστάλη εἰς τὴν ἀνω Αἴγυπτον· ἐν τῇ ἐπιστροφῇ δὲ αὐτοῦ εἰς τὴν πατρίδα, ἐπιβιβασθεὶς εἰς τὸ πλοῖον, ὃ ἔφερεν εἰς Ἀγγλίαν τοῦ Λόρδου Ἑλγίνου τὰ ἀρχαῖα μάρμαρα, ἐναυάγησεν εἰς τὰ Κύθηρα χαλεπῶς καὶ μολίς διέσωσε τὴν ζωὴν αὐτοῦ.

Ἡ γνώσις τῆς ἀσιατικῆς πολιτικῆς καὶ τῶν ἐξέων,

ην απέκτησαν εν τῇ υπηρεσίᾳ αὐτοῦ, ὑπῆρξεν ἀναμφιβόλως ἡ αἰτία τῆς προσεχοῦς αὐτοῦ ἐκλογῆς, πρὸς τινὰ σπουδαίαν ἀποστολὴν εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς ἐπαρχίας τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας. Διατάχθη λοιπὸν μετ' οὐ πολὺ ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως, ἵνα περιεπλεύσῃ τὰς ἀκτῆς, καὶ εἰς χωρὴν εἰς τὰ ἐνδότερα τῶν ἐπαρχιῶν τῆς χώρας ταύτης, ἐξετάζων τὰ φρούρια καὶ τὰ μέτα τῆς ἀμύνης, σημειῶν τὰς ἐλλείψεις καὶ τὰ ἐλαττώματα τῆς διοικήσεως, καὶ καταδεικνύων τὰ μέσα τῆς βελτιώσεως αὐτῆς. Πρὸς τοῦτον δὲ τὸν σκοπὸν ἀεχώρησεν ἐξ Ἀγγλίας τὸ ἔτος 1804.

Ἀπὸ τοῦ 1804 μέχρι τοῦ χειμῶνος τοῦ 1806 περιηγεῖτο διηλεκτικῶς, κατὰ τὰς λιθηθίνας αὐτοῦ ὀδηγίας, εἰς τὴν βόρειον Ἑλλάδα καὶ τὴν Πελοπόννησον. Ἐνθ' ὃ ἐξετέλει τὰ σπουδαία τῆς ἀποστολῆς του καθήκοντα, διὰ τὸν τρόπον ἰκανοποιήσαντος πληρέστατα τὰς προσδοκίας τῶν ἀρχῶν τῆς πατρίδος του, ἡ ἰδιαιτέρα αὐτοῦ κλίσις καὶ τὸ ἐμφυτον πνεῦμα πρὸς τὴν ἀρχαιολογίαν ἀνεπτύχθησαν ἐν ταύτῃ πληρέστατα, ὅπου καθ' ἑκάστην ἀνεψέστο ἱστορικὸν τι ἢ τοπογραφικὸν πρόβλημα, ἐπιβάλλον τῇ πολυμαθεῖ αὐτοῦ καὶ κριτικῇ ἀξιοῦσῃ τὴν λύσιν, καὶ ὅπου ἡ ἐμβριθὴς αὐτοῦ γνώσις τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς, καθίστη αὐτὸν ἰκανὸν πρὸς τὴν ἀνάγνωσιν ἀσφαφεστάτων καὶ σκοτεινοτάτων ἐπιγραφῶν, δι' ὧν πρῶτον ὠρίσθη ἡ ταυτότης πλείστων κατεστραμμένων σημειῶν.

Αἱ μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Τουρκίας ἐπραγεῖσαι ἐξορραφαίαι περὶ τὸ τέλος τοῦ ἔτους 1806, οὐ μόνον ἐμπόδισαν τὴν ἐξακολούθησιν τῶν περιηγήσεων του, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς συνελήφθη ὡς αἰχμάλωτος ἐν Θεσσαλονίκῃ, ὅθεν ὄμως ἠδυνήθη μετ' οὐ πολὺ νὰ σωθῇ τυχῶν δὲ πλοίου διευθυνομένου εἰς τὴν Μελίτην, μετέβη εἰς ταύτην τὴν νῆσον ἐντεῦθεν δὲ ἀπῆλθεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν πρὸς ἀνάκτησιν τῆς ὑγείας του. Αὐτὸς δὲ μετὰ ταῦτα ἐστάλη ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπου διέμεινε μέχρι τοῦ ἔτους 1809. Αὐτὸς δὲ αἰ ἐν τῷ μεταξὺ ταύτῃ ἀπὸ τοῦ 1806—1809 μετὰ τσαυτῆς εὐφυίας καὶ ὑπομονῆς γενόμενος ἐν τόπῳ παρατηρήσεις, ἐπεκταθεῖσαι δὲ καὶ διαταχθεῖσαι ὑστερον μετὰ πολλῆς σιέψιως καὶ σπουδῆς, ἀπέτελεσαν τὰ μετὰ πολλὰ ἔτη δημοσιευθέντα πολῦτιμα καὶ κλασικὰ ἐκεῖνα τοπογραφικὰ συγγράμματα, ἅτινα διὰ τὰ ἐν αὐτοῖς ἰσχυρὰ ἐπιχειρήματα καὶ τὰς ἀκριβεῖς παρατηρήσεις, ἀνέδειξαν τὸν συγγραφέα αὐτῶν τύπον καὶ παράδειγμα γωγράφου. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης προσέτι χρονολογεῖται καὶ ἡ συμπάθεια αὐτοῦ πρὸς τοὺς νεωτέρους Ἕλληνας, ἡ συγγνώμη πρὸς τὰς ἀδυναμίας των, καὶ ἡ ἐλπίς εἰς τὸ μέλλον των, ἥτις τσαυτὰ αὐτῷ ἀναλούθως ἐνέπιπτε συγγραμμάτια, καὶ ἥτις τσαυτὸν ἐπῆνθηζε τὰς συνουμιῶν αὐτοῦ.

Τὸ ἔτος 1815 ὁ ἀντισυνταγματάρχης Λήκιος ὡς ἀξιωματικὸς Ἀγγλος διετάχθη νὰ ὑπηρετήσῃ εἰς τὸν στρατὸν τῆς ἐλβετικῆς συμπολιτείας ὑπὸ τὸν Ἀρχιδούκα Ιωάννην, καὶ ἐν τῇ ἰδιότητι ταύτῃ διέ-

τριψεν ἐπὶ μῆνας ἐν Βέρνη, μέχρι τῆς γενικῆς εὐρωπαϊκῆς εἰρήνης.

Ἐπιστρέψας εἰς Ἀγγλίαν ἤρξατο πάλιν τῶν ἐπιτημονικῶν αὐτοῦ ἐργασιῶν, ἐξακολουθῆσας αὐτὰς μέχρι τέλους τοῦ βίου αὐτοῦ, ἐκτὸς μικρῶν τινῶν διακοπῶν, γιγνομένων ἐξ ἀνάγκης ἕνεκα τῶν στρατιωτικῶν αὐτοῦ καθήκοντων, ἀφ' ὧν ἀπηλλάγη τὸ 1823 λαθῶν τὴν ἀπὸ τοῦ στρατοῦ ἀφασιν αὐτοῦ.

Τὸ ἔτος 1814 ἐδημοσιεύθησαν αἱ ἐν Ἑλλάδι ἔρευναι αὐτοῦ, (Researches in Greece) τὸ 1821 ἐγένετο ἡ πρώτη ἐκδοσις τῆς αὐτοῦ Τοπογραφίας τῶν Ἀθηνῶν (Topography of Athens) καὶ τὸ 1822 ἐξεδόθη ἡ Περικητικὴ εἰς Νουβίαν, Συρίαν καὶ Ἀραβίαν (Burchardts travels in Nubia, Syria, and Arabia). Τὸ 1824 ἐξέδοτο τὰς πρὸ 24 ἑτῶν περιηγήσεως αὐτοῦ ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος Ἀσίας. Τὸ 1826 ἐδημοσιεύθη ἡ ἱστορικὴ αὐτοῦ σκιαγραφεῖα τῆς ἑλληνικῆς ἐπανάστασεως (Historical outline of the Greek revolution) καὶ τὸ 1829, ἡ Ὀμιλία τῆς Ἀττικῆς (The Demi of Attica). Τὸ ἔτος 1830 ἐδημοσίευσεν ἐν τῶν σπουδαιοτάτων καὶ ἐμβριθεστάτων αὐτοῦ συγγραμμάτων, ἡ τὴν Περιήγησιν εἰς τὴν Πελοπόννησον ἢ μετὰ χάρτου ἀκριβεστάτου (Travels in the Morea) ταύτῃ δὲ ἐκολούθησε τὸ 1835 ἑτέρα τις μάλλον ἐκτεταμένη αὐτοῦ Περιήγησις εἰς τὴν βόρειον Ἑλλάδα (Travels in northern Greece). Τὸ δὲ 1841 ἔτος ἐδημοσιεύθη ἡ δευτέρα ἐκδοσις τῆς Τοπογραφίας τῶν Ἀθηνῶν.

Τὰ τελευταία ἔτη τοῦ βίου του ἠσχολήθη ὁ Λήκιος εἰς τὴν ἐκδοσιν αὐτῶν ἑλληνικῶν νομισμάτων (Numismata Hellenica), συγγράμματος σπουδαίου, περιέχοντος ἀκριβῆ καὶ πιστὴν περιγραφήν παντὸς νομισματός ἐμπεριεχομένου ἐν τῇ πλουσίᾳ αὐτοῦ συλλογῇ, μετὰ κριτικῶν καὶ ἱστορικῶν σημειώσεων τὸ συγγραμμάτιον τοῦτο ἐδημοσιεύθη τὸ 1855. Τὸ δὲ 1859 ὀλίγας ἑβδομάδας πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐξεδόθη συμπλήρωμα τοῦ προηγουμένου. Ἀμφότερα δὲ ταῦτα ὁμοῦ λαμβανόμενα εἰσὶν ἀνεξάντλητος πηγὴ πληροφοριῶν, δια πάντα ἀρχαιολόγων καὶ ἱστορικῶν διότι ὡς γνωστὸν ἐκ τῶν νομισμάτων διεχυθῆ πολλὰς τὸ πρῶτον φῶς ἐπὶ πολλῶν προβλημάτων τῆς ἀρχαίας ἱστορίας καὶ τοπογραφίας, ἀλλως τε σκοτεινῶν ἢ συζητουμένων.

Ὁ Συνταγματάρχης Λήκιος ἦν μέλος πολλῶν ἐπιστημονικῶν συλλόγων ἀγγλικῶν τε καὶ ἄλλων. Ἐγένετο μέλος τῆς εταιρίας τῶν καλουμένων Dilettanti (α) τὸ 1814, καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ λόρ-

(α) Ἡ γνωστὴ αὕτη πανταχοῦ ἐταιρία τῶν Dilettanti, οὐραεῖται ἐκ τῶν ἐπιστημονικῶν ἀνδρῶν τῆς Ἀγγλίας, κατὰ ἑλλένων ἀρχαίως χρηματικῶς ποσοτήτας πρὸς ἀρχαιολογικὰς σπουδαίας. Ὅταν δὲ συναχθῇ ποσὸν τι κεφάλαιον, τότε ἡ ἀποσταλένται δι' αὐτοῦ εἰς διάφορα μέρη ἀρχαιολογίαι, χάρτι ἀνακαρῶν καὶ περιγραφῶν καὶ καταμετρήσεων διαφόρων μνημείων ἀρχαίων, ἢ ἐκτίθεσθαι πολυδάπανον αἰ ἀρχαιολογικὸν σύγγραμμα, πρῶτον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῶν ἀρχαιολογικῶν ἐρευνῶν τῆς εταιρίας αὐτῆς. Τοιοῦτον ἐστὶ τὸ κατὰ τὸ 1851 τυπωθὲν ἐν Λονδίῳ διάσημον σύγγραμμα περὶ τῆς ἀττικῆς

ΑΝΑΛΕΚΤΑ ΤΙΝΑ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΦΙΛΙΠΠΟΥΠΟΛΕΩΣ (1).

—000—

Ἐν Στενημάχῳ τῇ 1 Ὀκτωβρίου 1860.

Περὶ ποδοῦσθε φίλοι!

Σήμερον, τέλος πάντων, ἔρχομαι νὰ ἐκπληρώσω κατὰ τὸ ἐνὸν τὴν πρὸ πολλοῦ δοθεῖσαν ὑπόσχεσίν μου, ἐπιστέλλων ὑμῖν ὅτι ἐν ὧραις σχολῆς ἐδυνήθην μέχρι τοῦδε νὰ συναθροίσω περὶ τῆς ἐπαρχίας Φιλιππουπόλεως, ὅσον ἱερά τινα τῶν κατοικῶν τῆς ἐπαρχίας ταύτης, μύθους, παιδιὰς, λέξεις, ἐπιγραφὰς κλπ. Ἄνδρες δὲ σοφοὶ θέλουσι βεβαίως ἀναλάβει τὴν ἐπιτημονικὴν τῶν τοιούτων ἐρευνῶν τὴν ἀντιπαράθεσιν αὐτῶν πρὸς τὰ τῶν προγόνων ἡμῶν ἀνάλογα, καὶ ἐν γένει τὴν καθολικὴν αὐτῶν ἐξέτασιν, καθὼς καὶ προκηρύξεις περὶ τούτου ἐδημοσιεύθησαν (ὁρ. Ἡμέρας ἀριθ. 223).

Ἡ ἀνάγκη δὲ καὶ ἡ χρησιμότης τῆς τοῦτον συλλογῆς καὶ δημοσιεύσεως ὑπὸ πολλῶν ἔδη κατεδείχθη. Ἐκτὸς δὲ τῆς ἱστορικῆς καὶ φιλολογικῆς αὐτῶν ἀξίας, τὰ τοιαῦτα συντελοῦσι πολὺ καὶ εἰς τὸ νὰ καταδειξῶσιν ἀδικριλονεικῆτως τὴν ἀλλοτῆ κατὰ γῶν τῶν λαῶν τῶν χωρῶν μάλιστα τούτων, τοῖς ὁποίοις ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν τσαυτὸν ἐπιμόνης καὶ πεισματωδῶς ζητοῦσι τινες ἢ ἀποσπᾶσθαι ἀπὸ τῶν ἐνδόξων αὐτῶν ἀναμνήσεων καὶ ἀπὸ τῶν οὐχ ἦσαν ἐνδόξων προσηκόντων αὐτῶν. Πῶς δὲ χρεὸς ἀπέντων τῶν λογίων νὰ συλλέξωσιν ὅλα τὰ τοιαῦτα ἐπιμελῶς ἐν ἡσῶ εἶναι κενρὸς διότι ἴσως μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ἐτι ἐνικυτῶν τῶν ἔργων καταπτήσεται δυσχερέστερον, ἀφοῦ ὁ τσαυτὸν ἀκρίτως, καὶ ἐν πολλῇ, ἐν ὡ δέοντι, ὑπὸ πάντων εἰσποσόμενος εὐρωπαϊκῶς ἢ μάλλον ἑλληνικῶς, ἐξοστρακίζων ἀνηλεῶς καὶ βράβας καὶ μπερησια καὶ κεφαλαῖα καλῶματα ποιητότατα καὶ ἀντεριά καὶ ἀεμπαντέδες καὶ δασίματα (2), ἀπειλεῖ καὶ αὐτὰς τὰς ἀθωοτάτας παιδιὰς νὰ ἀφανίσῃ, καὶ τοὺς ἔθνικους μύθους νὰ ἀντικαταστήσῃ διὰ μυθιστοριῶν καὶ ἱποτικῶν διηγηματικῶν, ἀντιεσάγων εἰς τὰ τίως προσφιλῆ ἐν τοῖς διηγήμασι τοῖς ἀπίοις ὀόματα τοῦ Κώσμου καὶ τοῦ Γράννη καὶ τοῦ Εὐθύμιου καὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ψόδωας, ὀνόματα ἄλλα, Ἀθρησῶν, Καρόλου, Δουκρητίας. Ἀπόδειξις τῶν εἰρημένων εἶναι ὅτι πολλὰ τῶν κατῶν ἀναφερομένων ἤρχισαν νὰ ἐκλείωσιν ἢ τοῦτῳ ἀναφερομένων ἤρχισαν νὰ ἐκλείωσιν καὶ νὰ περιρρίζωνται μόνον εἰς τὰς κατωτέρως τοῦ λαοῦ τάξεις, αἵτινες εἶναι πάντο εὐπιστότατος φύλις τῆς προγονικῆς παρακαταθήκης.

Κ. ΦΡΕΑΡΙΤΗΣ.

ἀρχιτεκτονικῆς, πρὸς ἐκδοσίν τοῦ ὁμοῦ ἰδανουθῶσαν τρεῖς χιλιάδες λίρων. An investigation of the principles of Athenian Architecture, &c. London 1851. Published by the society of Dilettanti.

(6) Οὗτο κριτικῶς σημαίνει κάρνην, βόσπον, Heracles elah, τὸ βόσπον τοῦ Ἡρακλέους, ἐξ οὗ μεταφρῶνικῶς καὶ δύναμις ἡ ἰσχὺς ἔθεν εἰρη-λαὸν ὁ νόμος τοῦ ἰσχυροτέρου. Ἐκ τῆς τελευταίας ταύτης τῆς λέξεως σημασίας σύλλογοι καὶ συστήματα ἀνθρώπων πρὸς τινὰ πολιτικὸν ἢ ἄλλον τινα ἠθικὸν καὶ ἐπιστημονικὸν σκοπὸν ἀνωμασθήσων οὗτο, τοῦτέστι κριτικῆς δύναμις ἡ ἰσχὺς. Ἡ ἀνωτέρω μνημονευομένη ἐταιρία φέρει μὸ οὐ τὸ γενικὸν ὄνομα πάσης ἐταιρίας, καλουμένης ἀπλῶς εἰρη, διότι εἶναι σύλλογος καλυμμένηστος πάντων ἐν γένει τῶν ἐπὶ παιδείᾳ ἀναρνομένων ἀνδρῶν, περιλαμβῶσιν ἄσποντα πάση κοινωνικῆς τάξεως. Ἐν αὐτῇ π. χ. συναντῶνται ὑποργὸι καὶ ἔμποροι, καθηγῆται καὶ καλλιτέχνη, βολύγαναι καὶ τραπέζται αὐτῶ δὲ κριτικῆς ἢ ἐταιρίας αὐτῆς χρησιμεύει ὡς μέσον συνεντεύξεως, ἐπὶ ἀμειψαῖς διακινῶσιν ἰδεῶν, προσώπων, ἅτινα ἀλλοῦς διακόλως ἠδύναντο νὰ συνέλθωσιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ, ἕνεκα τῆς φροσύνης καὶ τοῦ εἴθους τῶν ἀσχολῶν αὐτῶν.

(1) Ὅρα φυλλῶδ. Πανδ. τ. 234 περὶ τῆς ἑλληνικῆς κωμοπολέως Στενημάχου, καὶ 249 περὶ τῆς ἀσικῆτος Φιλιππουπόλεως.

(2) Εἶδος γυναικείου ἐνδύματος.

Α'. Ἔθιμα.

1. Κατὰ τὴν γέννησιν.

Ὅταν γυνὴ τις γεννήσῃ, τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἢ τὴν ἐπιούσαν τελοῦνται τὰ Γεννητοῦρια (Γενέθλια). δηλ. προσκαλοῦνται αἱ πλησιέστεραι συγγενεῖς καὶ φίλοι τῆς τοκούσας, καὶ πικραθίζεται αὐταῖς τράπεζα, ἢ δὲ μπάμπου (ἢ μαῖα) φέρει τὴν πῆτται, τὴν ὅποιαν πιδῶσα καὶ εὐχὰς ἀπαγγέλλουσα ὑπὲρ τοῦ βρέφους, κόπτει σταυροειδῶς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς, καὶ ἔπειτα κόπτουσι ἐξ αὐτῆς ἀνά 3, τεμαχίζον ὄλοι αἱ παρακαθήμεναι γυναῖκες ἀκολουθῶν δὲ ἡ μαῖα θυμιάζει τὴν τράπεζαν καὶ τὰς γυναῖκας μετ' ἃ τρώγουσι, καὶ οὕτω περαιούται ἡ τελετή.

Τὰς ἀκολουθοῦσας ἡμέρας στέλλουσιν ὄλοι οἱ συγγενεῖς γλυκίσματα καὶ διάφορα φαγητὰ εἰς τὴν λεχώσασιν, καὶ ὅταν ἔλθωσιν εἰς δευτέραν ἐπίσκεψιν, φέρουσι δῶρον τι εἰς τὸ βρέφος, νόμισμα, ἢ κόσμημα τι. Συνήθως βαπτίζεται τὸ βρέφος τὴν ἐβδόμην ἡμέραν, πρὶν δὲ βαπτισθῆ ὀνομάζουσα αὐτὸ Σιδέρην, ὅταν οὐκ οὐδὲν οὐκ, εὐχεστικῶς, (1), καὶ ποτὲ δὲν ἀφίεται μόνη ἢ μήτηρ μετὰ τοῦ τέκνου τῆς ἐν τῷ θαλάμῳ, ὑπαρχούσης τῆς δαισιδαμονίας, ὅτι τὰ κακὰ πνεύματα εἰσέρχονται κενρὸν νὰ ἐπηρεάσωσι καὶ τὴν λεχώσαν καὶ τὸ βρέφος ὁμοίως δὲν συγχωρεῖται εἰς οὐδένα νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν θαλάμον αὐτῆς ἀπὸ τῆς νυκτὸς. Πρὸ τοῦ δὲ νὰ σαραντίσῃ ἢ μήτηρ δὲν ἐξέρχεται τῆς οἰκίας. Ἀφοῦ δὲ χρονίσῃ τὸ νήπιον, τότε οἱ συγγενεῖς ἢ οἱ γείτονες λάβρα κλέπτουσι αὐτὸ ἀπὸ τῆς μητρός τοῦ, τὸ ἐνδύουσι ἀλλοζότως πως, ἐπλίζοντες αὐτὸ καὶ περιδέοντες διὰ μυστηρίου (θηλείας) βάμβακος ἐρυθροῦ χρώματος, φερομένου ἀπὸ τοῦ ὄμου ὑπὸ τὴν ἐτέραν μασχάλην, συνάπτοντες τὰ δύο ἄκρα διὰ κλειθροῦ, καὶ οὕτω μεταμφεσμένον φέρουσι αὐτὸ εἰς τὴν μητέρα. Καὶ τότε τὸ παραδίδουσι αὐτῇ, ἀνοίγοντες τὸ κλειθρον, ὅταν ὑποσχεθῇ αὐτοῖς ἐστίασιν. Καθήμεν δὲ ἡ μήτηρ παρὰ τὸ λίκνον τοῦ τέκνου αὐτῆς, καὶ ἐλαφρῶς κινούσα αὐτὸ τὸ νανουρίζει διὰ τοῦ ἐξῆς ᾄματος

α Ἐλα, ὕπερ, κί ἐκαρέ το, γάνι,
ἔλα κί ἀποκοίμισέ το, λιούλιου.
Πάρ το κ' εἰς τοῦ Μάϊ τ' ἀμπέλι, γάνι,
κ' εἰς τοῦ Μάϊ τὸ περιβόλι, λιούλιου.
Δός τῳ Μάϊ τὸ λουλουδι
καὶ τοῦ Μάϊ τὸ σταφυλι,
νὰ κοιμάται σάν τ' ἀρνάκι
νὰ ζυπνῆ σάν ἀποράκι. »

Ὅταν δὲ φιλαρτίκως καὶ θωπευτικῶς χορεύῃ τὸ τέκνον τῆς ἢ μητῆρ, ἄδει τὸ ἐξῆς:

α Τὸ παιδί μου τὸ καλὸ
ποιὸς τὸ λέγει ἀγαπῶ,

(1) Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ὀνομάζεται ἀλλοζότως τῆς Ἑλλάδος πρὸ τοῦ βαπτίσματος « Δράκος ». Σ. Π.

ἀσχημά τ' αὐ τὰ βούχά της
κί ἀλεποῦ σε ἀρνίθια της
καὶ κάτα στὸ προζύμι της »

Καὶ πάλιν.

α Δίετέ το, μῶρ', δίετέ το!
πῶς πηδάει καὶ βίχεται,
σάν σκυρὶ βούβη
σάν μαργαριτάρι ».

Ἢ δὲ τιτὴν βαυκαλιζούσα τὸ βρέφος λέγει μετ' ἑδῆς:

α Νά τε το, κρατεῖτ' ἐ το,
ὡς ποῦ γάλλῃ ἢ μάνα του
ἀπὸ πέρ' ἀπ' τῆ γαρὰ,
γὰ τῷ φέρῃ δυὸ κοκκά
δυὸ κοκκά καὶ δυὸ καλά
καὶ τῆς κάτας τὴν οὐγὰ
καὶ τοῦ πορτικῷ τ' αὐτιά! »

Ὅταν τῶν παιδίων οἱ πρῶτοι ὀδόντες πίπτωσι, ῥίπτουσι αὐτοὺς εἰς τὰς στῆγας, λέγοντες: — « Νά σου κρινοκάκαλο καὶ δὺς μου σιδηρέϊο. »

2. Γαμήλια.

Ὁ γάμος ἀρχεται μίαν ἐβδημέδα πρὸ τῆς τελετῆς τῶν στεφανιομάτων, καὶ τὴν μὲν προτεραίαν Κυριακὴν στέλλονται παρὰ τοῦ νυμφίου πρὸς τὴν νύμφην τὰ λεγόμενα γαμηλιήγια (λουτρά), τὴν δὲ Πέμπτην στέλλονται ἀμοιβαίως δῶρα (τὰ Σινιά) συνοδευόμενα μετὰ μουσικῶν ὀργάνων, τὴν δὲ Παρασκευὴν γίνονται τὰ καλούμενα Κισκινιάματα ἐν τῇ τῷ νυμφίου καὶ τῆς νύμφης οἰκίᾳ· δηλ. ἀφοῦ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτῶν οἱ πλησιέστεροι συγγενεῖς καὶ μάλιστα αἱ γυναῖκες, στρωθῆναι σινδόνα ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης, καὶ ἐπ' αὐτῆς θέτουσι σκῆψιν, δύο δὲ συγγενεῖς, νεώμφη καὶ μάλιστα κυριαί, κισκινιάσουσιν ἄλευρον, τὸ ὅπου ἐπειτα ἀναμιγνύει μετ' ἐπιπυρρον καὶ μέλι παιδίον ἀρῆν. Μετὰ δὲ τὴν πράξιν ταύτην κλύπτουσι τὴν σκῆψιν μετ' ἐτέραν σινδόνας, καὶ ἀπασαῖ αἱ γυναῖκες χορεύουσι περὶ αὐτῆς, προεξερχούσης τῆς πλησιέστερας συγγενοῦς, ἥτις τότε κοσμεῖ τὴν κεφαλὴν μετ' κίθαριν μεγάλην. Μετὰ δὲ τὸν χρόνον μίαν αὐτῶν λαμβάνει κόσκινον, ἐντὸς τοῦ ὅπου ὑπάρχει ἄλευρον, καὶ ἄλλη παρακολουθούσα αὐτὴν λαμβάνει ἐξ αὐτοῦ καὶ χρεῖε ὄλας τὰς παρισταμένας εἰς τὰς παρειὰς (συμβολικῶς τούτου δηλοῦντος εὐχὴν γῆρας), ἐκείνη δὲ ῥίπτουσι δῶρον τι εἰς τὸ κόσκινον. Τὸ δὲ Σάββατον κόπτεται ἢ πῆτται εἰς τὴν κεφαλὴν τῆς νύμφης· ἀφοῦ προσκληθῶσι πάλιν αἱ συγγενεῖς, ἢ νύμφη καθίσταται ἐπὶ τινος θρανίου ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θαλάμου, καὶ κολύπτεται δι' ἐρυθροῦ καλύμματος· ἔπειτα θέτουσιν εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτῆς τὴν πῆτται, τὴν ὅποιαν κρατοῦσι δύο νέοι συγγενεῖς αὐτῆς, ἐπὶ δὲ τῶν γο-

νάτων αὐτῆς καθίζουσι παιδίον ἀρῆν· ἀφοῦ δὲ εὐλογήσῃ τὴν πῆτται ὁ ἱερεὺς, τὴν κόπτουσι καὶ τὴν σκῆψουσι. Ἢ νύμφη τότε τρέχει δρομαία νὰ κρυθῇ εἰς παρακείμενον δωμάτιον, ἐν ᾧ ὄλοι οἱ παρόντες κτυποῦσι καὶ εὐχονται αὐτῇ. Τὸ αὐτὸ γίνεται καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ νυμφίου, ἐνθα προσκαλοῦνται οἱ νέοι συγγενεῖς καὶ φίλοι αὐτοῦ. Τὴν δὲ Κυριακὴν οἱ μὲν νέοι ἀλλάζουσι τὸν γαμβρὸν αἱ δὲ νέοι τὴν νύμφην, τὴν ὅποιαν ζωννύει ὁ πατήρ, ἢ μὴ ὑπάρχοντος πατρός, ὁ πλησιέστερος συγγενῆς, τὰ δὲ πῆτται θέτει ὁ λεγόμενος Ντέβερος. Ὅταν δὲ ἐξέρχεται πλέον τῆς πατρικῆς οἰκίας ἡ νύμφη συνοδευμένη ὑπὸ πάντων τῶν προσκεκλημένων, καὶ κρατούμενη ὑπὸ δύο μειρακίων συγγενῶν τῆς, διὰ νὰ ἀπέλθωσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ μυστηρίου, οἱ μουσικαὶ ἄλλουσι τὸ ἐξῆς ᾄσματιον μετ' ἄλλον πένθιμον:

α Ἔγρετε γειὰ, γειτόνισσαι,
καὶ σεῖς, μακρογειτόνισσαι,
ἐγὼ πηγαίνω στὸ καλὸ
καθὼς εἶναι γραμμένο » κτλ.

Ἀφοῦ δὲ τελεσθῇ ἡ τελετὴ, παιδίον ἀρῆν διερχόμενον διὰ μέσου τῶν δύο νεώμφων χωρίζει αὐτοὺς, καὶ τότε πλέον παραλαμβάνεται ἡ νύμφη ὑπὸ τῶν συγγενῶν τοῦ νυμφίου καὶ διευθύνονται ὄλοι εἰς τὴν οἰκίαν τοῦτοῦ, διὰ νὰ εὐχοληθῶσιν. Βάν δὲ καθ' ὅσον ἀπαντήσωσι βρῆσιν, ῥίπτουσι ἐν αὐτῇ οἱ συγγενεῖς τῶν νυμφίων κερμάτια ἀργύρου. Ἀφοῦ δὲ ἀπέλθωσιν οἱ κείνοι, οἱ μὲν ἄνδρες κἀθηνται χωριστὰ, λαμβάνοντες τὴν πρωτοκαθεδρίαν τοῦ συντέκνου, παρ' ἣ κἀθηνται οἱ πενθεροί, ὁ δὲ γαμβρὸς ἵσταται μετ' τὴν νυμφικὴν λαμπάδα εἰς τὰς χεῖρας· καὶ ἀφοῦ τῷ εὐχολῶσι τὰ δέοντα λαμβάνει παρὰ τοῦ συντέκνου καὶ τῶν πενθερῶν τὴν ἀδειαν νὰ καθῆσθαι. Εἰς ἕτερον δὲ θαλάμον κἀθηνται αἱ γυναῖκες, καὶ ἐν τῇ γωνίᾳ ἵσταται ὀρθῇ ἡ νύμφη, κρατοῦσα τὴν λαμπάδα, καὶ ἐξακολουθούσα νὰ κἀμαρῶνῃ μὴ προφερούσα μὴδὲ λέξιν. Αἱ εὐχολοῦσι αἱ γαμήλια ἐξακολουθοῦσι τρεῖς ἡμέρας, καθ' ἃς ὁ Βάνχος καὶ ἡ Τερψιχόρη εἰσι αἱ λατρευόμεναι θεότητες· τὴν δὲ δευτέραν τὸ ἐσπέρας, πρὸ τοῦ δείπνου, ἡ νύμφη χύνει νύμφιον εἰς ὄλους τοὺς ἐστιωμένους, οἵτινες ῥίπτουσι εἰς τὴν λεκάνην δῶρον νόμισμα τι. Τὴν δὲ προσεχῆ Κυριακὴν προσκαλοῦσι τοὺς νεώμφους εἰς ἐστίασιν οἱ γονεῖς τῆς νύμφης. Ὅταν αὕτη εἰσέρχεται εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ νυμφίου, πρέπει νὰ θέσῃ πρῶτον τὸν δεξιὸν πόδα, ὡς καλὸν οἰωνόν, καὶ ἀμα εἰσελθούτῃ δίδουσι αὐτῇ ἓνα ἄρτον, διὰ νὰ κομίσῃ αὐτὸν μέχρι τοῦ θαλάμου. Μετὰ τινος δὲ ἡμέρας ἐμβαίνει ἡ νύμφη εἰς τὸ ὑπόγειον τῆς νέας οἰκίας, καὶ κρατοῦσα τὸν πῆτρον (ἐμβολον) τοῦ βουτύρου, χύνει νερόν εἰς σημεῖον εὐτυχίας. Κατὰ τὸν γάμον ἡ νύμφη καλύπτεται μετ' ἡ Νύμφιασμα (λεπτοφύεστατον ὕφασμα) καὶ μετ' ἡ χρυσὰ τέλια, τὰ ὅποια καὶ ἀκολουθῶν ἐπὶ ἓνα μῆνα φορεῖ, στρέφουσα αὐτὰ πρὸς τὰ ὄπισθεν, ἐπὶ τῆς αὐτῆς κόμης. Τὴν δευτέραν ἡμέραν τοῦ

γάμου ὁ νυμφίος χορεύει πλησίον τῆς νύμφης, καὶ ἄδειται τότε τὸ ᾄσμα:

α Τώρα δοξάζω τὸν Θεὸ
ποῦ πιάνω χέρι δροσερο. »

Τὴν δὲ τρίτην ὁ γαμβρὸς πορευόμενος εἰς τὴν ἀγορὰν ἀγοράζει ἄλας καὶ ἄρτον. Τὴν σήμερον τὰ πλείεστα τούτων τῶν ἐθίμων παραμελήθησαν.

3. Ἐπικήδεια.

Ὅταν ἀποθῆται τις, ἀφοῦ θέσωσιν αὐτὸν καταλήλιως ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θαλάμου, αἱ πλησιέστεραι συγγενεῖς κἀθηνται παρ' αὐτῷ καὶ θρηνοῦσιν ἐπανοῦσαι τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ προτερήματα τοῦ ἀποθανόντος ἢ τῆς ἀποθανούσας, κοπτόμεναι καὶ ὀδυρόμεναι μεγαλοφώνως, αἱ δὲ ἄλλαι γυναῖκες κινούσι τὴν κεφαλὴν ἐλασινῶς. Στολίζουσι δὲ τὸν νεκρὸν μετ' ἀποθνήσκον τὴν δὲ νύκτα δὲν ἀφίησιν τὸν νεκρὸν μόνον, φοβούμενοι μὴ βροκολακίᾳ ἀπαγόμενον δὲ εἰς τὴν ὑστάτην κατοικίαν τοῦ, συνοδευοῦσιν αὐτὸν οὐ μόνον οἱ ἄνδρες ἀλλὰ καὶ αἱ γυναῖκες, ἐξ ὧν αἱ πλησιέσταται πικραλοουθοῦσαι τὸν νεκρὸν κράβατον ἐκ τοῦ πλησίον ὀδύρονται καὶ κόπτονται μεγαλοφώνως, ἀσκεπεῖς καὶ λυτὰς ἐχούσαι τὰς κόμας. Μετὰ δὲ τὴν κηδεῖαν ἐπιστρέφουσι οἱ πλησιέστεροι συγγενεῖς εἰς τὴν οἰκίαν, παρὰ τὴν θύραν τῆς ὅποιος ὑπάρχει νιπτήρ, καὶ νιψάμενοι παρατίθεται αὐτοῖς τράπεζα· τούτο δὲ ὀνομάζεται Παρηγορία. Τὴν ἄλλην ἡμέραν ἴαν πρῶτ' οἱ πλησιέστατοι συγγενεῖς ἀπέρχονται εἰς τὸν τάφον, φέροντες ἄνθη καὶ σπίνδοντες αὐτὸν οἶνον. Κατὰ πᾶσαν δὲ ἑορτὴν, καὶ ἄλλας ὀρισμένας ἡμέρας, καθὼς τὰ ἐννεάμερα, τὰ σαράντα κτλ. ποιοῦσι τὸ αὐτὸ, κομίζοντες καὶ πλακούντια (χολύκια), εἰς δὲ τὰ παιδία φέρουσι διάφορα ζυμαρικά κατεσκευασμένα ἐν ὁμοίωματι μικρῶν πτηνῶν καὶ ἄλλων ζώων. Κατὰ τὰς διαφόρους δὲ ἑορὰς τοῦ ἔτους φέρουσι εἰς τοὺς τάφους κεράσια, σταφυλάς, μῆλα, κλπ. Μέχρι δὲ πρὸ ἡλίγου ἐτίθετο νόμισμα εἰς τὸ στόμα τοῦ νεκροῦ διὰ τὸν Χάρον.

4. Ἄλλα τιὰ ἐν ὀρισμέναις τοῦ ἔτους ἐποχαῖς.

Τὴν πρώτην τοῦ ἔτους καθὼς πάντα χρόν' αὐτῶ καὶ ἐνταῦθα ἐστιάσουσιν ἐξαιρέτως πως. Ἀφ' ἐσπέρας γίνεται ὁ λεγόμενος Ποδοπαξ (1) ὡς ἀγαθὸν προοιωνίσμα· θέτουσι δηλ. ἐπὶ μὲν πινακίῳ σίτον καὶ μικρὰ κερμάτια νομίσματος, εἰς δὲ τὸ εἰκονοστάσιον πατήριον οἴνου μετὰ νομισμάτων μικρῶν ὅστις δ' ἐγερθῇ πρῶταίτερον τῶν ἄλλων, λαμβάνει τὸ πινακίον, καὶ σκορπίζει τὸν σίτον καὶ

(1) Ἢ λίξις παράγεται παρὰ τοῦ ποδοπαξ καὶ ἔχει τὴν αὐτὴν σημασίαν μετ' ἡ ποδοπαξ καὶ ὄν. ἔθεν εἰς πᾶσαν ἐργασίαν ἐναρξάν εὐχονται λέγοντες καὶ λὸν ποδοπαξ ὁμοίως λέγουσιν, οὐ τὸς ἔχει καλὸν ποδοπαξ καὶ ὄν, κλπ.

τὰ νομίσματα εἰς τοὺς κοιμώμενους, εἰς σημεῖον εὐτυχίας, καὶ συγγρόνως κτυπᾷ αὐτοὺς μετὰ τὴν σκυρδαρ ἦτοι θαλλὸν κρηνίας, ἐπιλέγων

« Χαρὰ καὶ Ἄγιος Βασιλεὺς / καὶ τοῦ χρόνου τὰ ἴσησ' »

καὶ ὡς βραβεῖον τῆς ἐγγηγορότητας τοῦ λαμβάνει τὸ πατήριον τοῦ οἴνου καὶ τῶν νομισμάτων· οἱ δὲ κοιμώμενοι ἐγείρονται καὶ ἐπιμελῶς συναζοῦσι τὰ σκορπισθέντα. Ὀλην δὲ τὴν ἡμέραν ἐπειτα οἱ παῖδες συνειθίζουσι νὰ σουρβίζουσι τοὺς συγγενεῖς κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον δωρούμενοι μετὰ γλυκίσματα ἢ μετὰ νομίσματα. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν γίνονται αἱ βασιλοπῆται (μελιτόπηται μετὰ βούτυρον πλασμέναι), τετμημέναι εἰς ῥομβοειδῆ τεμάχια, εἰς ἕκαστον τῶν ὁποίων ἐγκρύπτουσι μικρὸν νόμισμα. Τὴν ἡμέραν δὲ τοῦ Προδρόμου, τὴν ὁποίαν ὀνομάζουσιν Ἀξιώματα, ἀξιώνουσι τοὺς μεμνηστευμένους καὶ τὰς μεμνηστευμένας· δηλ. οἱ συγγενεῖς καθίζουσιν αὐτοὺς ἐπὶ τίνος προσκεφαλαίου ἢ ἄλλου τινὸς πράγματος, καὶ λαμβάνοντες τὰς τέσσαρας ἀκρας αὐτοῦ αἰρουσι τρεῖς ἐπιλέγοντες α ἄξιος ἄξιος καὶ τοῦ χρόνου τὰ ἴσησ' ε! Ὁ δὲ ἀξιώνόμενος ὑπόσχεται ἐστίαςιν εἰς τούτους. Ἡ δὲ ἐπιούσα τῆς τοῦ ἁγίου Προδρόμου ἑορτῆς ἡμέρα τῆς Μπαμπουρας, καθ' ἣν πᾶσα μήτηρ οἴας δέησεν τάξως καὶ ἂν ἦ, ὀφείλει αὐτοπροσώπως νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Μπαμπουρας (τὴν μάϊαν), κομίζουσα αὐτῇ δῶρα, ἕνα ἄρτον, ἕνα ἄλάντα (φαρόντυρον), σαπῶνιον καὶ εἴ τι ἄλλο· γόνει δὲ καὶ νύμφιον εἰς αὐτὴν, ἥτις ἀπομάσσει τὰς χεῖρας εἰς τὸ φρέμα ἐκεῖνης. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν γίνονται οἱ Στάρτσιοι (1), ἀνάλογοι μετὰ τοὺς ἀλλαγῶν γινόμενους κατὰ τὴν ἀπεκείω μασκαράδας, τῶν ὁποίων ὁμοίως οὐαιωδῶς διαφέρουσιν· ἐπειδὴ ἐνταῦθα πᾶσα ἐταιρία τοιαύτη παρασκευάζει ἕνα γενίτσαρον ὡπλισμένον καὶ μεγαλοπερετῆ, καὶ ἕνα σάρτσον, ὡς σάτυρον τῶ βντι, δηλ. γελοῖον πρόσωπον· καὶ κατὰ τὴν τοῦ γενιτσαροῦ ἀκολουθεῖ ἡ κινετόνα μετὰ προχοῖδα εἰς τὰς χεῖρας, παριστώσα, φαίνεται, κίχμαλῶτον τοῦ γενιτσαροῦ, οὗτοι δὲ περιφέρονται ἀκολουθούμενοι, ὡς εἰκός, ἀπὸ πολυάριθμον πληθῆος, εἰς τὰς ὁδοὺς, χερσίστοντες καὶ παίζοντες· συνοδεύονται δὲ ὑπὸ τυμπάνου.

Τὴν δὲ ἡμέραν τῶν Βαίων ἄδουσιν οἱ παῖδες τὴν ἐξῆς φθῆν·

« Βάϊα, βάϊα τοῦ Βαῖου / ὡς τὴν ἀλλ' τὴν Κυριακῇ / μετὰ τὸ κῆκινον τ' αὐγὸ / μετὰ τὸ φουρτο τὸ φαμί / μετὰ τὴν σούλα τὸ ψητό / μετὰ τὴν τσιτῆρα τὸ κρασί. »

Διὰ δὲ τὸ Ἅγιον Πάγκα κάμνουσι τὰ τσιορέγια,

(1) Ἄν ἐνομούμαι εἰς ἡτυμολογίαν τὴν λέξιν παρὰ τοῦ Σάτουρος.

καὶ πᾶς τις στῆλλαι εἰς τοὺς συγγενεῖς τοῦ (οἱ κατώτεροι πρὸς τοὺς ἀνωτέρους) ἔν ἐξ αὐτῶν μετὰ κῆκινον αὐγά. Ἐπειδὴ δὲ συνήθως ὀλίγον πρὸ τοῦ Πάγκα φθάνουσιν αἱ χελιδόνες, καὶ ἀρχίζουσι ν' ἔλθουσιν ἀναγγέλλουσαι τὴν ἀφίξιν τοῦ ἔξρου, οἱ παῖδες μετέφρασαν τρόπον τινὰ τὰ ἔξματα τῆς χελιδόνος (1) εἰς τὴν ἐξῆς φθῆν· (οἰοῦνται λέγουσιν αἱ χελιδόνες)

« Ζυμόντες καὶ πλάντες, / καὶ μέγα τσιορεκάκι, (δις) / χαρῖζετε καὶ βάπτετε, / καὶ μέγα γελεκάκι. » (δις).

Τὴν δὲ πρώτην Μάρτιου οἱ μαθηταὶ τῶν κοινῶν Σχολείων ἐπιειθίζον νὰ ἐορτάζωσι τὸν Μάρτιον (τὸν Ἄρην)· ὅθεν οἱ μὲν μικροὶ ἐλάμβανον εἰς χεῖρας τῶν τὰς χελιδόνων, ὄργανον μικρὸν, συνειτάμενον ὑπὸ βίας ἑυλίνας, εἰς ἣν προσήρμιστο ἡ μικροκλίον ἐπίσης ἑυλίνον, διὰ μέσου δὲ αὐτοῦ διερχετο ἄξων, κινούμενος ἐλευθέρως ἐπὶ ὅπως τίνος τῆς βίας διὰ κλωτῆς, περιελιγμένης εἰς αὐτὸν τὸν ἄξωνα καὶ διερχομένης εἰς τὸ πλάγιον μέρος τοῦ ἡμικυκλίου, ἐπὶ δὲ τῆς κορυφῆς τοῦ ἄξωνος ἐπεκείνητο ἑυλίνη χελιδὼν, ἥτις κινουμένη ταχέως ἀπετέλει ὑδρυδὸν τινὰ· εἶχον δὲ αὐτὴν ποικίλως χρωματισμένην.

Οἱ δὲ ἡλικιωμένοι τῶν μαθητῶν ἐκράτουν τὰ κλιούκια, (εἶδος πελέκειος ἀπὸ μὲν τοῦ ἐνὸς μέρους ἀμβλῆτος, ἀπὸ δὲ τοῦ ἑτέρου ἄξιος καὶ κεκλιμένου). Περιφέροντο δὲ οὗτοι ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν, ἄδοντες ἔξματα, ὡς τὰ ἐξῆς·

« Χελιδὼνα μου χρυσοῦ, / ὄσαν τρυγῶνα πλουμιστῆ, / κάθως καὶ ἀλλήγη, / καὶ ὄσαν παρακάλεσο· / ὄποιος δῶσῃ τὸν παρῆ, / νὰ χ' ὄγειν καὶ χυρῆ, / ὄποιος δῶσῃ τ' ὄσπρο / νὰ μὴ φαῖν σὸ κῆστρο, / ὄποιος δῶσ' τὸ διὰρι / νὰ πῆραμε χελιδῆρι. »

Καὶ πάλιν·
« Μάρτιος μᾶς ἦρθε / καὶ καλὸς μᾶς ἦρε »

(1) Ὁ Ἄριστοφάνης (Ὀρν. 144B) λέγει « Ἐθεομάται τὸ σκολιὸν ἄδειν μοι δοκεῖ », ἔνθα σχολιὸν τι λέγει « ἢ ἡσπαι ἰρσιου νεσιου. ». Ἐπειδὴ συνεχῶς χελιδόνες λέγει ποιοῦντι φησιν « ἔξρος χρῆσαι, καλαῖον γὰρ χεῖτων ἔχει. » — Ἄλλὰ ὅτι τολμῶ νὰ ἐκφέρω γνώμην, ἔάν τεύτο ἔχει σχέσηιν τινὰ μετὰ τὴν ὡς ἀνωτέρω φθῆν τῶν χελιδόνων· διότι ἐνταῦθα αὐτὴ τὴν ἐκδοσὶν ἐκείνην τοῦ Ἄριστοφάνους, τὴν ὁποίαν ποιεῖ ἐν τῇ τοῦ Πανεπιστημίου βιβλιοθήκῃ εἶδον, ἔχω, οὐτε ἄλλην τινὰ μετὰ σχολία· ἀφίεται λοιπὸν ἡ κρίσις εἰς τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα δεινούς.

τὰ ὄρα ἀρθοῦσι·
κάμποι δουλοδοῦσι.
Καὶ σὺ καλῆ ῥοικουρά,
βάλε τὰ πατήμα σου
καὶ σέβα σὸ κελιδῆ σου,
ἔβγαλε σαράκ (1) αὐγά,
ὄδος ἡμᾶς τὰ τέσσερα
καὶ σὰς τὰ εἰκοστέσσερα, (2)
νὰ μὴ μᾶς δειρ' ὁ δάσκαλος
δάσκαλος πρωτόσκολος,
νὰ ἄχουμε τὴν ἡμαρτία σου
καὶ τὴν κολασίαν σου.
Ἐξω ψύλλ' καὶ πόρτικοι
μέσα ἡλιος καὶ χαρὰ
καὶ χαρὰ καὶ πασχαλιά
καὶ πάλι καὶ τοῦ χρόν' ! »

Ἄλλο.

« Ρῆρη (3), ρῆρη βεῦνται,
ρῆρη κουκουρευοῦνται,
ρῆρη ἄγειν ὄσα βουρῆ
ὄσα βουρῆ τὰ κερωτά,
νὰ φωνῆρη, ἄειτέ,
ἄειτέ, σκουρατέτε,
τὸ παιδὶ τοῦ βάπτισος
ψάριρ, ψάριρ ἔφαγε,
κῆκκα. ὄρα κατῆσι·
ποῦ νὰ τὸ λατρεύσωμεν; —
Ἐστὴν Ἀγνιά σὴν Παναγιῶ (4)
ἄνῶγια καὶ κατῶγια
καὶ ψηλὰ τὰ περιβάλια. »

Καὶ ἄλλο·

« Ἡλθερ ἢ Ἀναξίς
ὄρα καλῆ·
νὰ, καὶ τὰ δένδρα
τὰ ὄροσερᾶ
νὰ, καὶ τὰ χόρτα
τὰ τρυφερᾶ. »

Ἐπιλοδῶρου δὲ αὐτοὺς συνήθως μετὰ ὡά, ἢ καὶ μετὰ χόρματα. Ἄν δὲν ἀπατώμαι, ὁ μακαρίτης Δευκίας ἀναφέρει περὶ τοῦ ἰθιμοῦ τούτου ἐν τινὶ φυλλαδίῳ αὐτοῦ.

Τὴν 24 τοῦ μηνὸς Ἰουνίου, ἑορτὴν τοῦ Προφήτου

(1) Τεσσαράκοντα.
(2) Αὐτὸς ὁ ὑπολογισμὸς δὲν συμβιβάζεται μετὰ τὴν ἀριθμολογίαν· ἀλλ' ἴσως ὁ ποιητὴς ποιητικῶς ἀδείᾳ χρησάμενος ὀλιγόρησε τῆς μαθηματικῆς ἀκριβείας.
(3) Εἰς ἣν, κύριον ἔσμα.
(4) Ἡ Παναγιῶ εἶναι μικρὸν χωρίον, ἀπέχον τοῦ Στενημάχων μίαν περίπου ὄραν (ὄρα Πανδ. φυλ. 240 περὶ τῆς Διοικητικῆς Φιλιπποπόλεως).

Προδρόμου, κάμνουσιν αἱ νεάνιδες τὴν Καληνίτσα· δηλ. ἀφοῦ αἱ παρθένοι τῆς συνοικίας συναθροῦσιν ἐν τινὶ οἰκίᾳ, ἐνδύουσι μίαν τούτων ὡς ὀλίγον πολυτελῶς, ὡς νύμφην, καὶ ἐπιτετακόμεναι αὐτὴν μετὰ ἡδὸς εὐλαβῆς, καὶ διὰ τῶν χερσίων ῥιπιδίων τῶν ἀνεμίζουσαι διέρχονται τὴν πόλιν, ἄδουσαι τὸ παρά πῶδας ἔσμα, καὶ ἔρχονται εἰς τινα ἐκτὸς τῆς πόλεως ἐξοχὴν, ὅπου τρώγουσι, χορεύουσι καὶ ἄδουσι πάλιν ὄλαι αἱ παρθένοι· οἱ δὲ παῖδες τῆς αὐτῆς συνοικίας, ὡπλισμένοι μετὰ σφενδάνας καὶ μετὰ τοὺς λεγομένους γαλιγγῆς (1), συνοδεύουσι τὴν Καληνίτσα, ἔτοιμοι νὰ ἔλθωσιν εἰς χεῖρας, ἢ ν' ἀρχίσωσι τρομερὸν πατροπόλεμον κατὰ παντός, ὅστις ἤθελε τολμήσει νὰ διαταράξῃ τὴν ἑορτὴν καὶ τὴν πανήγυριν ἐκείνην. Ἰδοὺ τὸ ἐπίσημον τῆς ἑορτῆς ἔσμα·

« Καλὴ Νίτσα (2) στολισμένη δώδεκα χρόνων,
δώδεκα χρόνων τὴν πῆρη ὁ Γαρτίσαρος,
νὰ τὴν μῆθη τὸ δαδίρι καὶ τὸν πόλεμο. »

Ἄδουσι δὲ καὶ διάφορα ἄλλα ἔξματα. Πρὸς τοῦτο ἄφ' ἐσπέρας ἕκαστον κοράσιον, κατὰ οἱ οἰκίαι, θέτει ἐντὸς κάλπης πλήρους ὕδατος μυστικῶς σημάδιον τι, καὶ ἀφοῦ ἐπιστρέψωσιν ἀπὸ τῆν ἐξοχῆν, συνάγουσιν ὄλαι εἰς τὴν αὐτὴν οἰκίαν καὶ περικυκλοῦσι τὴν Καληνίτσα, ἥτις ἐξάγει ἐκ τῆς κάλπης ἀνά ἐν σημάδιον· πρὶν δὲ φανερώσῃ αὐτὸ, τὰ ἄλλα κοράσια λέγουσι τὴν τύχην τῆς ἑς τίνος ἠθελῶν εἶναι τὸ σημάδι. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι συνήθως λέγουσι ποῖον θὰ πάρη, ἢ τί θὰ γείνη ἢ νεάνις· καὶ οὕτω διαλύεται ὄλαι ἡ ἑορτὴ ἐκείνη. Εἶναι δὲ τούτο ἀνάλογον μετὰ τὸν ἀλλαγῶν ὀνομαζόμενον κληδῶνα.

Τὴν δὲ παραμονὴν τῶν Χριστουγέννων ὀνομάζουσιν ἐννεα φαιγιά· ὅθεν τὸ ἐσπέρας φιλοτιμῶνται νὰ παραθέσωσιν εἰς τὴν τράπεζαν ἐννεα εἰδῶν φαγητὰ, συγκαταριθμουμένου καὶ τοῦ ἁλατος καὶ τοῦ πεπέρεως. Τὴν αὐτὴν δὲ ἡμέραν πρὸς τούτους κάμνουσι τὴν καραβάιαν, ἥτις εἶναι ὄρος ἔχων ἐπὶ τῆς ἀνω ἐπιφανείας σταυροειδῆ διαζώματα, ἐφ' ὧν κολῶσιν κάρυα, ἐντὸς δὲ τοῦ ὄρου θέτουσι, ζυμώνοντες αὐτὸν, διὰ νὰ μὴ γνωρίζῃ κανεῖς ποῦ θέλει εἶναι, μικρὸν νόμισμα, καὶ τὸ ἐσπέρας εἰς τὸ δεῖπνον κόπτουσι τὴν Καραβάιαν εἰς τόσα τεμάχια ὅσοι εἶναι οἱ παρακαθήμενοι· ἐάν δὲ ἔχῃσι συγγενῆ τινὰ εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν, χαρίζουσι καὶ δι' ἐκεῖνον ἰδιαιτέρον τεμάχιον. Ἐπίσης προσδιορίζουσι τεμάχια διὰ τὴν οἰκίαν καὶ διὰ τὰ ἄλλα αὐτῶν κτήματα, καὶ ἀφοῦ ὁ καθένας λάβῃ τὸ ἰδικόν του, τὸ ἀνοίγει ἀναζητῶν τὸ νόμισμα· εἰς ὅντινα δὲ εὐρεθῇ, ἐκεῖνος θεωρεῖται ὁ εὐτυχής.

Β' ΜΥΘΟΙ.

Πανταχοῦ μὲν οἱ μῦθοι εἶναι συνήθεις, ἀλλὰ πρὸ

(1) Ὁ φάλαγγας κατασκευάζεται ἐκ χαρτοῦ πτυσσόμενου οὕτως, ὥστε τινασσόμενος· εἰς τὸν ὄρα καὶ ἀνοίγων ἀποτελεῖ πύργον ὡς μικρὸν ἐκπηροζωρότητον.
(2) Ἄνωτα = ἄνω.

πάντων εκεί, όπου ὄλη συνδιαλέξεως ποικίλη δὲν ὑπάρχει, οὗτοι ἀποτελοῦσι τὴν κυριωτέραν πλάκας τροφὴν τῶν συναναστροφῶν, μάλιστα μεταξὺ γυναικῶν καὶ παιδῶν. Ἦναι δὲ τῆς οὐκ ἐπιτηδίου τὸ νὰ εὐρεθῆ τις εἰς τοιαύτας συναναστροφάς, ὅποια συνήθως αἱ τῶν χωρικῶν καὶ αἱ τῶν ἀστῶν μας αὐτῶν, ἐκτὸς ὀλίγων ἐξαιρέσεων. Συνάγονται οἰκογενεαὶ τιναί, ἐπὶ παραδείγματι, συγγενικαὶ ἢ διὰ στενῆς φιλίας συνδεδεμένοι ἐν τινὶ οἰκίᾳ κατὰ τὰς μεγάλας τοῦ χειμῶνος νύκτας· ἐκεῖ βλέπεις τὰς κυρίας καθήμενας εἰς χωριστὸν μετέριον, καὶ ἀπεχούσας μικρὸν τοῦλάχιστον ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν· καὶ οὗτοι μὲν εὐρίσκουσιν ὅπως δὴ ποτε ὄλην τινὰ ὁμιλίαν, περὶ τοῦ ἐμπορίου, τῆς συγκομιδῆς τῶν καρπῶν, τῆς καλλιέργειας τῶν κτημάτων κτλ. Αἱ ὁμιλίαι ὅμως αὗται ποτὲ δὲν διεκπεραιοῦνται διαλογικῶς, ἀλλὰ πάντοτε εἶναι ἀφηγήσεις, γινόμεναι ὑπ' ἐνὸς ἐκάστοτε μὲ τόνον καὶ ὕφος τοιοῦτον, ὥστε νομίζεις ὅτι παρερρίσκεισαι εἰς συναναστροφήν τῆς Ὀμηρικῆς ἐποχῆς. Οἱ νεώτεροι τὴν ἡλικίαν οὐδαμῶς σχεδὸν λαμβάνουσι μέρος εἰς αὐτάς, οἱ δὲ προδεδικότες, καὶ κεκτημένοι ἐκ τῆς ἡλικίας τὸ δικαίωμα τοῦτο, ὁμιλοῦσι πάντοτε ἀξιωματικῶς, ἀναμιγνύοντες εἰς τοὺς λόγους τῶν ἀποφθέγματα προσώπων τεθνηκότων, καὶ ἐπικυροῦντες τὸ ἀξιοπίστον τῶν λεγομένων διὰ παροιμιῶν. Ἦν δὲ ὁ Βίχχος εἰσελθὼν εἰς τὴν συναναστροφήν, (καὶ θεωρεῖται, ἀληθῶς εἰπεῖν, ἡ παρουσία του πάντοτε σχεδὸν ἀναγκαία), τότε ἡ τῶν ἀνδρῶν γίνεται ζωηρότερα· οἱ γερωνότεροι σιωπῶντων τῶν ἄλλων διηγούνται ἐθουσιωδῶς διαφόρους περιπετείας τῆς νεανικῆς τῶν ἡλικίας, ἀνδραγαθήματα διάφορα, γνωρίματα μεγάλων καὶ σημαντικῶν ἀνδρῶν, ἐναρμυζόμενοι νὰ ἐξυψώσῃ τὰς ἀρετάς καὶ τὰ προτερήματα τῶν παλαιῶν ἐκείνων ἀνδρῶν, οἷον εἰς παναλαμβάνοντες τὸνεστώριον ἐκεῖνο·

... κείνοι δ' ἂν οὐ τις τῶν, οἱ γὰρ βροτοὶ εἰσὶν ἐπιχθόνιοι, μαχέοιτο.

Αἱ δὲ κυρίαὶ κἀθῆνται σιωπῶσαι, βλέπουσαι, καὶ ἐπιδεικνύμεναι σιγηλῶς τὴν πολλὰς οὐ τυχοῦσαν αὐτῶν καλλονήν. Μεταξὺ δὲ τῆς σιγῆς ἐκείνης τοῦ ὠραίου φύλου, ἀφῆκε τις ἐξ αὐτῶν, εἰς ἡν ἡ ἡλικία καὶ ἡ πολιὰ δίδει δικαίωμα ὁμιλίας, εἰς ἡν ἡ ἀστείον τινὰ ἀβλαβῆ εἰς τὸ μέσον, καὶ κάμνει τὰς σιωπῶσας ὠραίας νὰ δεῖξωσι τοὺς λευκοὺς ὀδόντας αὐτῶν, ἢ καὶ νὰ ἀκουσθῆ ἑναρμόνιος πῆχτος γέλωτος, χωρὶς πολὺ τοῦτο νὰ διαταράξῃ τὴν εὐωχίαν τῶν κυρίων. Τοῦτο δὲ εἶναι τὸ πρῶτον σὺνθημα ὁμιλίας, ἣτις ἐπειτα ἀρετὴν ὄραν ἐξακολουθεῖ, λαλοῦσῶν, κατὰ τὴν γενικὴν συνήθειαν τοῦ ὠραίου φύλου (καὶ ἔστω μοι συγγνώμη διὰ τὴν τολμῆν τῆς παρρησίας) ὄλων τῶν κυριῶν συγγρόνως ἀφοῦ δὲ μετὰ τινὰ καιρὸν ἐξαντληθῆ πᾶσα ὄλη ὁμιλία περὶ τοῦ ἐνδύματος τῆς δεῖνα, καὶ τοῦ βαδίσματος τῆς ἄλλης, ἢ περὶ τῆς ποιότητος τοῦ γλυκοῦ τῆς Ἐλέντιους καὶ τοῦ μέλιτος ἢ τῆς παστίλλας τῆς Ραλοῦς, τότε πάλιν περιπίπτουσιν

εἰς τὴν πρώτην σιγήν, ἀφοῦ θερμῶς παρακαλέσωσι τὴν πολιὴν ἐκείνην νὰ διηγηθῆ αὐταῖς μῦθόν τινα, τὸν ὅποιον (ἐν παρενθέσει) ἤκουσαν τοῦλάχιστον ἐκατοντάκις· ἐν δὲ ἡ ἀκτῆσις των γεινρ δεκτῆ, τότε περικυκλοῦσιν αἱ ὠραίαί μας τὴν εὐεργετικὴν γραίαν, ἣτις φιλαρέσκως προσιμιασμένη, ἀρχίζει ἐπικῶς πῶς τὸν μῦθον, καὶ δὲν διακόπτεται, εἰμὴ δταν νεώτερα τις διακόψῃ αὐτὴν, ζητοῦσα πληροφορίας περὶ τῶν ἀναφερομένων προσώπων ἢ ποιούσα παρατήρησιν τινὰ λόγου ἀξίαν.

Δὲν ἐπιχειρῶ ὅμως ἐγὼ νὰ σᾶς γράψω ὄλους τοὺς μῦθους τῶν γραίδων ἐκείνων, ὅσους ἤκουσα· διότι τῆ ἀληθείᾳ δὲν θὰ ἦναι μικρὸν τὸ κακόν· ἀλλὰ παραλείπων τοὺς πλείστους, ἐπισυνάπτω ἐνταῦθα, ὀλίγους τινάς, ὅστινες μοι ἐφάνησαν πῶς περιεργαί, ἔχοντές τινα ἀξίαν, εἴτε ὡς παρὰ διὰ ἀρχαίων περιελθόντων μέχρις ἡμῶν κατὰ παράδοσιν, εἴτε ὡς νεώτερα πλάσματα.

Ὁ μῦθος τῆς Χαλιδῶνος.

« Νέος τις ἦρᾶτο παρθένου ἐρασμωτάτης, ἣτις ἐν τοῦτοις οὐδεμίαν ἐδίδοε προσοχὴν εἰς τὸν ἔρωτα τοῦ ταλαιπώρου ἐκείνου (καὶ ποτὲ δᾶ αἱ ὠραίαί δὲν δεικνύουσι τοιαύτην σκληρότητα;). Διὰ νὰ ἀπολαύσῃ λοιπὸν ὁ νέος τοῦ ποθομένου ἐπενόησε τὸ ἐξῆς στρατήγημα· μεταμφιεσθεὶς ἐπώλει εἰς τὰς ὁδοὺς μῆλα, καὶ ἤλθεν ὑπὸ τὰ παράθυρα τῆς ἑρωμένης του, ὅπου σταθεὶς ἐφώναξε· « Μῆλα, μῆλα καλὰ ν! — Πόσον δίδεις τὰ μῆλα; ἠρώτησεν ἡ νεανὴς μὴ ἀναγνωρίσασα τὸν διάπυρον ἐραστὴν της. — Ὁλα, Κυρία, τὰ δίδω δι' ἐν σοινίαι κέγγρου. — Καλὰ, ἔλα νὰ τὰ ἀγοράσωμεν ἡμεῖς, ἐπανελάθει ἡ ὠραία παρθένος. Καὶ ὁ νέος εἰσῆλθε, καὶ λαθῶν τὸ αἰτήθην ἀντίτιμον, ἔδωκε τὰ μῆλα· ἀλλ' ἐνῶ ἐνησυχλοῖτο εἰς τὸ νὰ μεταγγίσῃ τὸν κέγγρον, ἐξεπίτηδες ἔχυσεν αὐτὸν κατὰ γῆς, καὶ ἐλάθης νὰ τὸν συνάξῃ εἰς τὸν σάκκον τοῦ σπυρι, σπυρί. Ἡ νέα βλέπουσα τὸν μωρὸν ἀγῶνα τοῦ νέου, ἐγέλα, παρατηροῦσα ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ συναχθῆ οὕτω τόσος κέγγρος, ἀλλ' ἐκεῖνος ἐπέμνε λέγων ὅτι ἔχει λόγους ἰσχυροὺς, ὥστε τοιοῦτοτρόπως νὰ τὸν συνάξῃ. Καὶ ἀποποιηθεὶς τὴν προσφοράν ἄλλου σοινικίου, ἐξηκολούθησε μέχρις οὐ ἐνόηκτο· τότε δὲ παρεκάλεσε τοὺς οἰκίους νὰ ἐπιτρέψωσιν αὐτῷ νὰ μείνῃ τὴν νύκτα ἐν τῇ οἰκίᾳ πρὸς ἐξακολούθησιν τῆς ἐπιπόνου ἐργασίας του· ἐκεῖνοι δὲ, μηδὲν ὑποπτεύοντες, δὲν ἐδίστασαν νὰ τῇ ἐπιτρέψωσιν, οἰκτείροντες αὐτὸν ἐν τοῦτοις διὰ τὴν βλακώδη ἐπιμονήν του. Ἀφοῦ δὲ ἄπαντες ἀπεχώρησαν εἰς τοὺς κοιτῶνας των, ὁ νέος ἐφρόντισε νὰ παρατήρησῃ ποῦ ἔμελλε νὰ κοιμηθῆ ἡ ἑρωμένη του, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτὸς εἰσελθὼν εἰς τὸν θάλαμον αὐτῆς, ἐνῶ ἦτο βεβουλισμένη εἰς βαθύτατον ὕπνον, ἀνῆρπασεν αὐτὴν, καὶ ἀνεχώρησε, χωρὶς κανεῖς, οὐδ' αὐτὴ ἡ νέα, νὰ ἐννοήσῃ. Ἀφοῦ δὲ ἐξημέρωσε, καὶ ἠγέρθη ἡ νέα, παρατήρησεν ὅτι εὐρίσκειτο πολὺ μακρὰν τῆς πατρικῆς τῆς οἰκίας πλησίον ἐκείνου ὅστις τὴν ἠγάπα, χωρὶς ὅμως

ν' ἀνταγαπάται παρ' αὐτῆς, καὶ ἀμέσως ἐνόησε τὴν παγίδα εἰς ἣν ἐπέπεσεν· ἀπεφάσισεν ὅμως νὰ ἐκδικηθῆ, καὶ οὕτω δὲν ἀπηύθνε πρὸς αὐτὸν οὐδὲ λέξιν. Ἐδοκίμασε μὲ μυρίους τρόπους ὁ ἐμπαθὴς ἐραστῆς· ν' ἀποσπᾶσῃ ἕνα λόγον ἀπὸ τὸ στόμα της, ἀλλ' ἐστάθη ἀδύνατον. Ἔνωσεται, ὅτι καὶ ἡ πλέον ἐκτακτος ὠραιότης ἀφρονος οὐσα δὲν δύναται νὰ ἐμπαιήσῃ ἢ νὰ διατηρήσῃ τοῦλάχιστον ἔρωτα εἰς τὴν καρδίαν. Ὅθεν ὁ νέος, ἀφοῦ πολλὴν χρόνον ἐβασανίζετο, ἀπεφάσισε τέλος πάντων νὰ νομολογήσῃ ἄλλην, ἣτις τοῦλάχιστον νὰ δύναται νὰ λαφύρῃ. Ἦν ὅμως λοιπὸν ἐτελεῖτο ἡ τελετὴ τοῦ γάμου, παρῆν καὶ ἡ βουβὴ ἐκείνη καλλονή, ἣτις βεβουλισμένη εἰς τὴν πλέον ἀπελπιστικὴν μελαγχολίαν, δὲν παρετήρησεν ὅτι ἡ λαμπὰς ἦν ἐκράτει εἰς χεῖρας της, ἐκείν τόνον, ὥστε παρ' ὀλίγον ἔκαιε καὶ τὰ δάκτυλά της. Ἀλλὰ ἡ νέμρη μὴ ὑπομένουσα ἐνῶ ἐγίνετο ἡ τελετὴ, ἀνέστυρε τὸ νύμφισμά της, καὶ ἀπευθυνομένη πρὸς τὴν ὠραίαν ἐκείνην τὴν τόνον ἀνάλητον μένουσαν, ἐπιπληκτικῶς εἶπεν.

« Αἰ! καὶ ἡμέρη, ἂν ἦσαι βῆ (1) καὶ βόκου! δὲρ εἶσαι τυφλὴ τυφλώκου! »

« Ἡ κατὰ προσποίησιν ἀλάλος βλέπουσα τὴν ἀνυπομονησίαν τῆς νέμρης, ἀπεκρίθη· « Τρία χρὸνία ἐγὼ ὑπέφερα πιωπῶσα, καὶ σὺ δὲν ἠδυνήθης νὰ ὑποφέρῃς χωρὶς νὰ ὁμιλήσῃς οὐδὲ μίαν στιγμὴν; » Τότε ὁ νέος ἀκούσας τὴν φωνὴν της, ὤρμησε νὰ τὴν συλλάβῃ ἀπὸ τὰς πλεξίδας της· ἀλλ' αὐτὴ μετεβλήθη εἰς χελιδόνα, καὶ αἱ πλεξίδες της ἔμειναν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἐραστοῦ· μόνον δὲ δύο ἔμειναν εἰς ἐκείνην, καὶ αὗται εἶναι αἱ ἀποτελοῦσαι τὴν ψαλιδωτὴν οὐρὰν τῆς χελιδῶνος. »

Μῦθος Τρυγῶνος (2).

« Διδασκαλίσα τις εἶχε μαθήτριαν, ἣν ἔστειλε νὰ τῇ ἀγοράσῃ μέταξαν πρασίνου χρώματος, ἀλλ' αὐτὴ λησμονήσασα ἔφερεν ἄλλου χρώματος μέταξαν· τὸ αὐτὸ καὶ δευτέρον ἐγένετο. Ὅθεν ἡ διδάσκαλος ὀργισθεῖσα, ἐπέραςε τὴν θηλειὰν τῆς μετὰξῆς εἰς τὸν λαιμὸν τῆς μαθήτριας, διὰ νὰ τιμωρήσῃ αὐτὴν αὐστηρῶς. Τότε ἡ ἀθάνα νέα ἐδεήθη τοῦ Θεοῦ νὰ μεταβληθῆ εἰς πτηνόν, καὶ οὕτως ἐγένετο τρυγῶν, (θρηνοῦσα καὶ ἔχουσα δείγμα τοῦ κινδύνου της τὴν εἰς τὸν τράχηλόν της μέλαιναν ταινίαν, ἣτις εἶναι ἡ θηλειά . . .). »

« Νόστιμον εἶναι καὶ τὸ ἀκόλουθον μυθῶριον, δι' οὗ σκοπεῖται ἴσως νὰ καταδειχθῆ τὸ ἀλλυλένδετον τῶν ὄντων.

« Παιδίον ἔχον μικρὸν κώδινα, ἀνῆρτησέ ποτε εἰς ἕν χαμόδενδρον· ἀλλ' ὡ τοῦ θυμῶτος! τὸ χαμόδενδρον ἐν βροπῇ ὀφθαλμοῦ μετεβλήθη

(1) Πωθῆ.
(2) Ἐν Ἐπεινὴμάχῳ καὶ εἰς τὰ περίεῃ τρυγῶν καλεῖται κοινώτερον μὲν γκουσγκούγχα, ὡς ἐκ τῆς φωνῆς, ἀλλὰ καὶ δεκαχοῦρα.

εἰς οὐρανόμηκες δένδρον, ὥστε τὸ παιδίον δὲ ἠδύνατο πλέον νὰ φθάσῃ τὸν κώδινασκον του. Ὅθεν ἐστάθη παρὰ τὸν κορμὸν τοῦ δένδρου, καὶ θερμῶς παρεκάλει αὐτὸ νὰ τῷ ἀποδώσῃ τὸν κώδινα του· ἐπειδὴ δὲ τὸ δένδρον ἔμενεν ἀκαμπτον, τὸ παιδίον ἠπειλήσεν αὐτὸν, ὅτι θέλει προσκαλέσει τὸν πέλεκυν, διὰ νὰ τὸ κόψῃ· ἀλλὰ καὶ πάλιν τὸ δένδρον περιεφρόνησε τὴν ἀπειλήν· ὅθεν διευθύνεται τὸ παιδίον εἰς τὸν πέλεκυν, πρὸς ὃν λέγει· « Πήγαινε νὰ κόψῃς τὸ δένδρον ἐκεῖνο, διὰ νὰ μ' ἀποδώσῃ τὸν κώδινα μου· » ἀλλ' ὁ πέλεκυς ὠκνησε. Τὸ παιδίον ἠπειλήσεν καὶ αὐτὸν, ὅτι θέλει προσκαλέσει τὸ πῦρ, διὰ τὸν κόψῃ· ἠδισταφόρσε καὶ περὶ τῆς ἀπειλῆς. Ὅθεν τὸ δυστυχὲς παιδίον ἔδραμε καὶ πρὸς τὸ πῦρ, καὶ πάλιν πρὸς τὸ νερόν, καὶ πάλιν πρὸς τὸν ἐλέφαντα, (διὰ νὰ πῆρ τὸ νερόν), καὶ πρὸς τοὺς ποντικούς, διὰ νὰ ἐμβῶσιν εἰς τοῦ ἐλέφαντος τὰ ὠτα· ἀλλ' οὐδαμῶς ἠθέλησαν νὰ δώσωσι προσοχὴν εἰς τὰς παρακλήσεις ἢ εἰς τὰς ἀπειλάς τοῦ πτωχοῦ παιδίου. Τότε τρέχει πρὸς τὴν γάταν, ἣτις προθύμως δεχθεῖσα τὴν παράκλησιν τοῦ ἔδραμε διὰ νὰ φάγῃ τοὺς ποντικούς· οὗτοι διὰ νὰ σωθῶνι τρέχουσι νὰ ἐμβῶσιν εἰς τὰ ὠτα τοῦ ἐλέφαντος, ἢ ἐλέφας κινεῖται νὰ βροφήσῃ τὸ νερόν, τὸ νερόν μὲν ὀρμητικῶς ὀρμᾶ νὰ ἀβύσῃ τὸ πῦρ, τὸ πῦρ περὶ νὰ καύσῃ τὸν πέλεκυν, ὁ πέλεκυς ὀρμᾶ νὰ κόψῃ τὸ δένδρον, τὸ ὅποιον βλέπον τὸν κίνδυνον ἐπιχειροῦντες, ἐχαμήλωσε καὶ οὕτως ἠδυνήθη τὸ παιδίον νὰ λάβῃ τὸν περιπόθητον κώδινα του. »

« Τὸ δ' ἐφεξῆς ἔχει ἀναλογίαν τινὰ μὲ τὸ ἀνωτέρω·

« Ποντικός τις ἔβρεν ἐν ξηραδάκι (σευμάχιον ἔρπον ξηροῦ), ἦλθε δὲ πρὸς τὸν μάγειρον, παρακλῶν αὐτὸν νὰ τῷ δώσῃ ὀλίγον ζωμόν, διὰ νὰ βροβῆ τὸ ξηραδάκι καὶ νὰ τὸ φάγῃ· ἀλλ' ὁ γλίσχρος μάγειρος ἐζήτησε παρὰ τοῦ ποντικοῦ ξόλα. Προσέδραμε λοιπὸν εἰς τὸ βουνόν, λέγων· « Δὸς σὺ μένα ξυλάκι, ἐγὼ ξυλάκι τὸν μάγειρον, μάγειρος μένα ζωμάκι, νὰ βροβῶ τὸ ξηραδάκι μου νὰ τὸ φάγω. » Τὸ βουνὸν ἐζήτησε βροχὴν, καὶ ὁ ποντικός ἦλθε πρὸς τὸν Θεὸν ζητῶν βροχὴν· ἀλλ' ὁ Θεὸς ἐζήτησε θυμιάμα· ἀπῆλθε πρὸς τὸν ἕβραϊὸν ζητῶν θυμιάμα, ἀλλ' οὐδ' ἀπῆλθε πρὸς τὸν ἕβραϊὸν ζητῶν κεγγρί, ἔρχεται εἰς τὸν παντοπόλων, ἦλθεν εἰς τὴν δροῖθα, (ἀλεκτορίδα) ζητῶν ὄν· αὐτὴ ζητεῖ κεγγρί, ἔρχεται εἰς τὸν παντοπόλων, λέγων· « Σὺ μένα κεγγρί, ἐγὼ κεγγρί τὴν δροῖθα, δροῖθα μένα αὐγῆ, ἐγὼ αὐγῆ τὸ λικχουντῆ (τὸν ἕβραϊόν), λικχουντῆς μένα θυμιάμα, ἐγὼ θυμιάμα τὸ Θεοῦ, ὁ Θεὸς μένα βροχίτσα, ἐγὼ βροχίτσα τὸ βουνόν, τὸ βουνόν μένα ξυλάκι, ἐγὼ ξυλάκι τὸν μάγειρα, μάγειρας μένα ζωμάκι, νὰ βροβῶ τὸ ξηραδάκι μου νὰ τὸ φάγω. » Ἀλλὰ ὁ ἀπληστος μπακάλης ζητεῖ ἄλας· ὁ δυστυχὲς ποντικός ἀπέρχεται εἰς τὴν θάλασσαν, διὰ νὰ λάβῃ ἄλας, ἐκεῖ δὲ πῖπτει καὶ πνίγεται, χωρὶς νὰ κατορθώσῃ μετὰ τόσας παλινδρομίας νὰ βροβῆ τὸ ξηραδάκι του καὶ νὰ τὸ φάγῃ. »

(Ἐπιτετα συλῆγια.)

λέγεται ὑπ' αὐτοῦ ὅτι χωρίον κατακτηθὲν ἀποβαίνει ἀναπαλλοτριωτόν, καὶ κατὰ σημ. β) τοῦ § 13, οὐδὲ διὰ νόμου δυνάμενον ν' ἀπαλλοτριωθῆ, μέρος τῆς χώρας· ἐν δὲ § 9, ὅτι ἡ κατάκτησις εἶναι σχέσις βίας, ἥτις οὐδὲ διὰ τῆς παργραφῆς καθιερούται, οὐδὲ τοῦ κατακτηθέντος τὸ δικαίωμα παραβιάζεται. Αἱ δύο αὗται ἀρχαὶ προσφάνως ἀπαρτίζουν δύο δίκαια ἀντίθετα πρὸς ἀλλήλα, ἐν ᾧ τὸ δίκαιον πρέπει νὰ εἶναι ἐν.

Προκειμένου δὲ περὶ τοῦτου, δὲν δυνάμεθα νὰ πεισθῶμεν εἰς τὸν περιεχόμενον διίσχυρισμὸν ἐν τῇ ἀνω βιβλιοσημειώσει, ὅτι τὸ ἀρθρ. 6 τοῦ ἡμετέρου συντάγματος, λέγον αὐθεντικῶς παραχώρησις ἢ ἀνταλλαγὴ χώρας δύναται νὰ γενῆ ἀνευ νόμου δὲν ἐννοεῖ τὴν ἑλληνικὴν χώραν· διότι, τίνα ἄλλην δύναται νὰ ἐννοήσῃ; Τίνας ἄλλης ἢ παραχώρησις ἢ ἀνταλλαγὴ ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς Ἑλλάδος; Κατακτηθείσης ἴσως ἢ ὅπωςδήποτε ἄλλως νομίμως προσκτηθείσης; Ἀλλὰ καὶ αὕτη γίνεται, κατὰ τὰ προβλεπόμενα, μέρος τῆς χώρας ἀναπαλλοτριωτόν, καὶ μάλιστα ὡς παράδειγμα αὐτοῦ τούτου τοῦ ἀναπαλλοτριωτοῦ φέρει ὁ συγγραφεὺς ἐν τῇ κειμένῳ τοῦ § 13 τὸ ἀρθρὸν τοῦ ἑλληνικοῦ συντάγματος; ἴσως καὶ ἐνταῦθα φαίνεται τις ἀντίφασις ἐμφιλοχωροῦσα μεταξὺ τοῦ κειμένου καὶ τῆς σημειώσεως· διότι ἂν μὲν τὸ σύνταγμα ἀπέβλεψεν, ὡς ἐν τῇ κειμένῳ λέγεται, εἰς τὸ φύσει ἀναπαλλοτριωτὸν παντὸς μέρους τῆς ἐπικρατείας, τότε τὸ ἀρθρ. 28 αὐτοῦ ἀφορᾷ τὴν ἑλληνικὴν χώραν, ἂν δὲ, διὰ τὴν τοῦ ἀρθροῦ ἑλευσίαν, ὡς διίσχυρίζεται ἡ σημειώσις, δὲν ἀφορᾷ τὴν χώραν, τότε, ἂν δὲν ἀπατώμεθα, τὸ ἀρθρὸν 28 δὲν ἐνομοθετήθη κατ' ἐφαρμογὴν τοῦ κανόνος περὶ τοῦ τῆς χώρας ἀναπαλλοτριωτοῦ.

Καὶ εἰς τὰ καθέκαστα δ' ἐμβλέποντες τῆς συγγραφῆς, ἀπαντῶμεν τινὰ ἐφ' ὧν δὲν εἰμὲθα δισταγμῶν ἀπηλλαγμένοι. Οὕτως, ἀμέσως κατ' ἀρχάς, ἐπὶ τῶν ὀρισμῶν τῶν λέξεων ἔθνος, λαός, καὶ κράτος (§ 1 καὶ σημ. α), ἂν ἔθνος εἶναι ἡ ὅμας κοινωρίας, ἥτις κοινὴν ἔχουσα τὴν κυριαρχίαν, εἰς κοινούς ἐκυτὴν ὑποβάλλει νόμους, καὶ δέχεται νὰ διευθύνεται ἀπὸ τοῦς αὐτοῦς κυβερνήτας, τότε λοιπὸν ὅλοι οἱ λαοὶ τῆς Αἰτίας, ὅλοι οἱ λαοὶ τῆς Τουρκίας, ἀποτελοῦσιν ἐν ἔθνος, καὶ ἐξ ἐναντίας διάφορα ἔθνη εἶσιν ἢ ἦσαν οἱ Ῥωμαῖοι πρὸς τοὺς Νεαπολίτας, οἱ Νεαπολίται πρὸς τοὺς Τσικάνους, οἱ ἐλευθεροὶ Ἕλληνας πρὸς τοὺς ὑπὸ τὴν Ὀθωμανικὴν ἐξουσίαν, καὶ τότε ἀκατάληπτοι μένουσιν αἱ ἐν τοῖς παροῦσι χρόνοις πολύχροτοι ἀξιώσεις τῶν ἐθνοτήτων.

Ἐπιπλέον ἀμφισβάλλομεν ἂν οἱ Ῥωμαῖοι ἐκάλουν jus gentium τὸ διεθνὲς δίκαιον ἢ ὡς ἀπὸ τῆς λογικῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου ἐκπηγάζον (§ 3), καὶ οὐχὶ καθὸ δίκαιον πάντων τῶν ἀνθρώπων (jura omnes gentes utuntur), δηλαδή καὶ τῶν μὴ πολιτῶν, κατ' ἀντίθεσιν τοῦ jus civile, τοῦ κανονίζοντος τὰ τῶν πολιτῶν πρὸς ἀλλήλους δίκαια.

Ἐν τῇ περιεκτικωτάτῃ Ἱστορικῇ προεισαγωγῇ, ἥτις ἐπὶ ὅλας 146 σελίδας ἐκτείνεται, ἀποδίδεται τῇ Βυζαντινῇ σχολίᾳ σύνταξις καὶ διαστρόφη τῆς ἐν-

νοίας τοῦ ἀρθρ. 13 τοῦ δημοσποδικοῦ τῆς Γερμανίας ἔρου τῆς 8 Ἰουν. 1814. Ἀλλὰ τὸ κυριώτερον τῆς κατακρίσεως ταύτης μέρος προέρχεται ἐκ παρεξηγήσεως τοῦ Γερμανικοῦ κειμένου, διότι wirt stalt finden δὲν σημαίνει ποσῶς θέλει συσταθῆ· ἐπὶ τοῦ τόπου, ὡς ἐξηγεῖται, ἀλλ' ἀπλῶς μόνον ὑπάρχει, ὅπερ οὐδὲν ἔχει τὸ σχολιὸν καὶ τὸ διαστραμμένον.

Τῆς βιβλιογραφικῆς ταύτης πραγματείας τὰ ὄρια δὲν μᾶς ἐπιτρέπουσι νὰ πολλαπλασιάσωμεν τὰς τοιαύτας παρατηρήσεις, καὶ, ὡς ἀδύνατον μᾶς εἶναι ὅλα λεπτομερῶς νὰ ἐκθέσωμεν τὰ πλεονεκτήματα τοῦ βιβλίου, οὕτω δὲν θέλομεν μεμφιμοῦρα νὰ ἐνδιατρούσωμεν εἰς ὅλα αὐτοῦ τὰ χωρία πρὸς ἃ δυνάμεθα νὰ διαφωδῶμεν. Ἐν ὅμως δὲν πρέπει νὰ παρασιωπήσωμεν, ὅτι ὁ συγγραφεὺς πάσης δραστικῆς περιστάσεως ὅπως ἐκθέτη, σαφηνίσῃ καὶ σχολιάσῃ τὰς παρ' ἡμῶν ἰσχυρούσας διεθνεῖς ἀρχάς, ἀντιπαραβάλλων αὐτάς πρὸς τὰς τῶν ἄλλων ἐθνῶν, καὶ ἐκτιμῶν αὐτάς, ἀκρεβῶς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὑπὸ τὴν ἔσπερον τοῦ τε ἐθνικοῦ συμφέροντος καὶ τοῦ ἀπολύτου δικαίου. Ἰνα δ' ἐν ἐκ πολλῶν ἀναφέρωμεν παράδειγμα· ὀμιλῶν περὶ τῆς προσβάσεως τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν ἀπὸ 16 Ἀπριλίου 1856 διακρινώσων τῆς Συνόδου τῶν Παρισίων, διορᾷ καὶ κρίνει ὀρθότατα τοὺς λόγους δι' οὓς ἡ πρόσβασις αὕτη ἐγένετο. Τέσσαρες, ὡς γνωστὸν, εἶσιν οἱ ὅροι τῆς διακοινώσεως ἐκείνης, ἢ τῶν καταδρομῶν καταργησῆς, β'. ὅτι οὐδετέρη σημεῖα καλύπτει ἑθρῶν ἐμπορεύματα. γ'. ὅτι οὐδετέρων ἐμπόρευμα μένει ἀσύλητον καὶ ὑπ' ἑθρικήν σημαίαν, καὶ δ'. ὅτι μόσις ὁ πραγματικὸς ἀποκλεισμός ὑποχρεῖται. Ὁ πρῶτος τῶν ὄρων τούτων δὲν ἤθελεν εἶσθαι ὠφέλιμος εἰς ἡμᾶς ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἠθέλομεν εἶσθαι ἐμπόλεμοι, καὶ οὕτω θεωρήσασα αὐτὸν καὶ ἡ Ἀμερικὴ δι' ἐκυτὴν, δὲν ἠθέλησε νὰ προσβῆ τῇ διακοινώσει, ἀντιπροτείνασα ὅρον μὴ γενόμενον δεκτόν, καθ' ὃν ἐν γένει αἱ ἰδιωτικαὶ κτήσεις τῶν ἐμπολέμων ἔπρεπον ὡς κατὰ ἑθρῶν, οὕτω καὶ κατὰ ὀθλασσαν νὰ μένωσιν ἀσύλητοι, ἐδύνατο καὶ ἡ Ἑλλὰς ν' ἀρνήθῃ· ἀλλ' ἐκτός τοῦ ὅτι ἤθελεν εἶσθαι ἀτοπον καὶ ἀπαίσιον νὰ μείνῃ μόνη ἐν Ἑυρώπῃ δύναμις μὴ παραδεχομένη τὴν καθ' ἑθρῶν ἀρχῶν γενναίων, αἰτινες δικαίως ἐχειροκροτήθησαν ὡς μία τῶν ἀσπαστοτάτων τοῦ πολιτισμοῦ κατακτήσεων, προσέτι καὶ ὕλικῶς ἤθελε βλαφθῆ ἐκ τῆς τοιαύτης ἀρνήσεως. Τῷ ὄντι οἱ τέσσαρες ἐκεῖνοι ὅροι εἶσιν ἀδίκαιτοι ἐν τῇ διακοινώσει, καὶ ὁ τὸν ἕνα ἀπορρίπτων, στερεῖται τῶν πλεονεκτημάτων καὶ ὅλων τῶν λοιπῶν. Ἐν ᾧ λοιπὸν ὁ εἰς δύναται νὰ παραβιάπτῃ συμφέρον τι τῆς Ἑλλάδος, ὅταν αὕτη διατελῇ ἐν πολέμῳ, οἱ τρεῖς ἄλλοι ἐξ ἐναντίας μεγάλας τῆς περιποιούσιν ὠφελείας, ὅταν αὕτη μὲν εἰρηνεύῃ τηρούσα οὐδετερότητα, ἀλλὰ δ' ἔθνη περὶ αὐτὴν πολεμῶσιν, ὅπερ ἐστὶν ἡ συνηθετέρα θέσις αὐτῆς. Διὰ τοῦτο ἡ πρόσβασις εἰς τὴν διακοινώσιν τῇ ὑπεγορεύσει συγχρόνως καὶ ὑπ' ἡθικῶν λόγων καὶ ὑφ' ὕλικῶν συμφερόντων. Τοῦτο δὲ μετ,

ἡξυδερκείας ἀναγνωρίζει ὁ συγγραφεὺς ἐν σελ. 433 (σημ. α).

Ἐν συνόλῳ δὲ λέγομεν ὅτι αἱ ἰδία αἱ ἐπικρατοῦσαι καθ' ἅπασαν τὴν συγγραφὴν εἰσὶ πατριωτικαί, γενναῖαι καὶ φιλελεύθεροι, καὶ ὅτι καὶ μετὰ τὴν ἐκδοσιν τῆς λίαν ἀξίεπαίνου μεταφράσεως τοῦ ἑφτέρου, δύναται νὰ θεωρηθῇ τὸ βιβλίον τοῦτο ὡς οὐκ εὐκαταφρόνητος πλουτισμὸς τῆς ἡμετέρας ἐπιστημονικῆς φιλολογίας.

Α. Ῥ. Ῥ.

Η ΧΑΡΑ.

Ἐκ τῶν τοῦ Κ. Ἀ. Ῥ. Παγκαθῆ.

Ζητῶ τὴν χαρὰν πότε ἰδὼ πότε ἐκεῖ·
Ποῦ εἶναι, εἰπέτε με, ποῦ κατοικεῖ;
Δὲν εἶναι εἰς λόφους κ' εἰς ὄρ' ὕψηλά·
Εἰπέτε με, ποῦ ἡ μορφή της γελᾷ;

Εἰς βάρη κοιλάδων ἐπήγα ζῆτῶν·
Τὸν ῥύακα εἶδα ποῦ πλῖνται προῦν·
Καὶ παίζει καὶ σῦρει νερά καθαρά,
Μαζῆ τῶν δὲν ἐπαίξῃ πλὴν ἡ χαρὰ.

Ἐξήτησ' αὐτὴν εἰς σκιὰς τῶν δασῶν·
Ἐγείων τὰ φῶτα ἀστέρων χρυσῶν,
Πτηνὸν ἐκελάδ' εἰς μυρσίνην χλωράν,
Πλὴν ἐφαίλε θρήνον καὶ ὄχι χαρὰν.

Ἐξήτησ' αὐτὴν εἰς εὐθύμους χοροὺς,
Εἰς δελπινῶν θαλάμους λαμπροὺς κ' ἡχηροὺς,
Εἰς φῶτα, εἰς σκεῦη χρυσά κ' ἀργυρᾶ,
Πλὴν οὐδ' εἰς αὐτὰ δὲν εὐρέθ' ἡ χαρὰ.

Τὴν ἐρθασα τίλος, τὴν εὐρον μακρὰν,
Μακρὰν εἰς χωρίου κοιλάδα μικρὰν.
Τριγύρω της εἶχε παιδί, ἀρκετὰ,
Κ' ἐπὶ ἡμ' αὐτὰ κ' ἐγὼ μ' αὐτὰ.

Ποῦ εἶσθε, καλοὶ παιδικοὶ μου καιροί!
Ἐφῶραξα τότε μὲ σιῆθος βαρῆ.
Πλὴν μόλις τὴν εἶδα, πετᾷ ἡ χαρὰ,
Καὶ αὐτ' ἦν ἡ πρώτη κ' ἐσχάτη φορά.

Ο ΠΛΑΣΤΟΓΡΑΦΟΣ.

Διήγησις ἱστορικῆ (*).

Περὶ τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ Ἰουλίου τοῦ 1810 ἔτους, ἐπαγγελθὼν κεκοπιαικῶς εἰς τὰ ἴδια

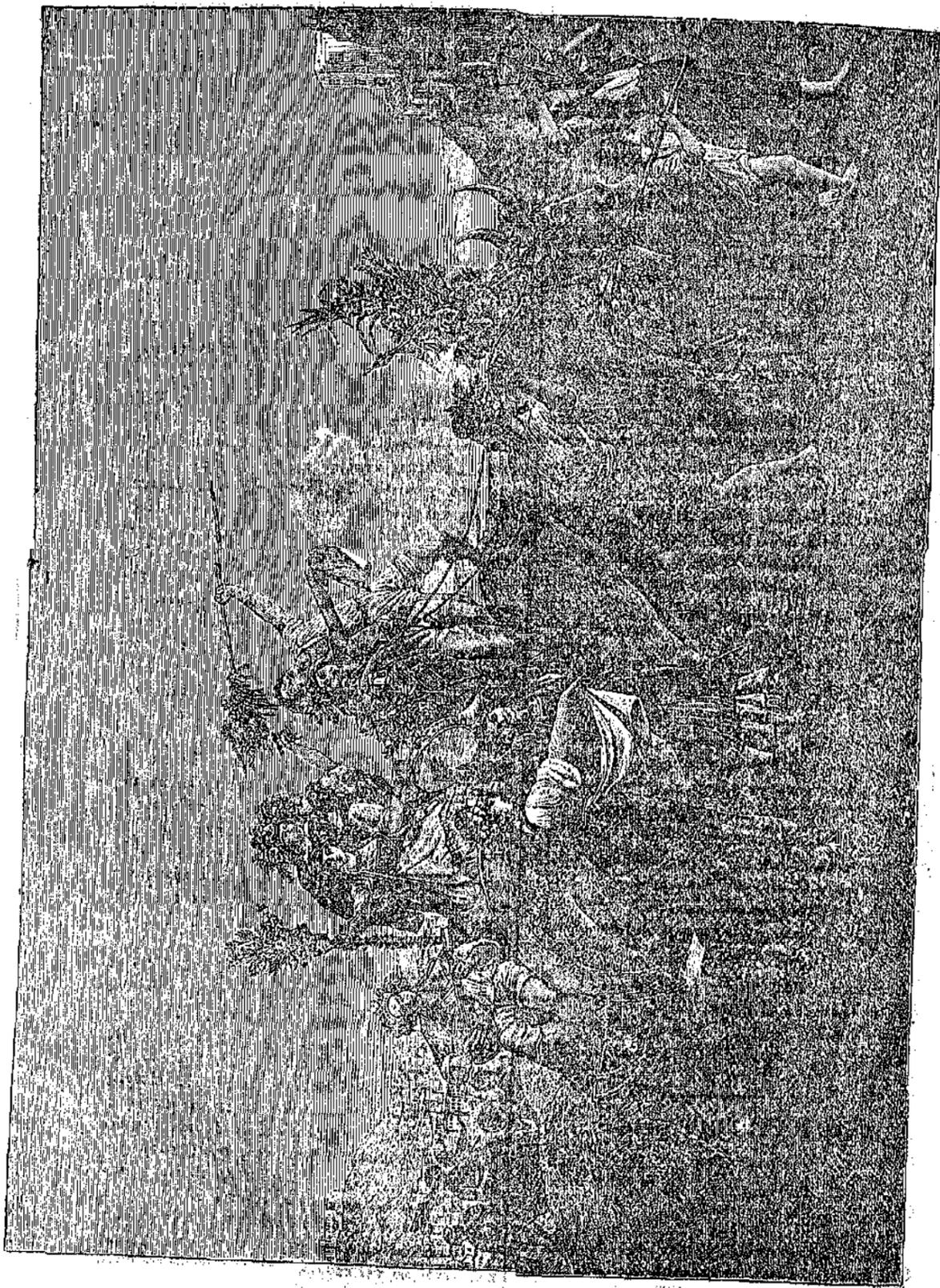
(*) Ὅρα τὴν ἐν τῇ φυλλάδι. 282, σελ. 290 σημείωσιν.

τὴν πέμπτην ὥραν μετὰ μεσημβρίαν, εὗρον χαρτὴν ἰσκαπετήριον, ἐφ' οὗ ἦσαν ἐπιτηδεῖας κεχαρμημένα ταῦτα· Κ. Γλουδσσετ, ἀριθ. 20, ὁδὸς Regent-Street ὑποκάτω δὲ γεγραμμένα διὰ μολυβδοκονδύλου τὰ ἐξῆς· θέλει εὐχαριστῶς δεχθῆ ἀπόψε τὴν ἐπισκεψὴν τοῦ ἱατροῦ Κ. . .

Παρατηρήσας τὸ κατάστιχον ἐν ᾧ ἐσημείουν τοὺς ἀσθενεῖς μου, δὲν εὗρον τοιοῦτον ὄνομα· καὶ ὅμως ἐδέχθην τὴν πρόσκλησιν. Ἡ οἰκία του ἦτο νέα καὶ εὐπρεπισμένη ὡς ἵνα ἐπιδειχθῇ μᾶλλον ἢ νὰ κατοικηθῇ. Τὸ κατ' ἐμὲ, δὲν ἀγαπῶ τὰς οἰκίας τὰς συνσκευασμένας θεατρικῶς προτιμῶ ἀρχιτεκτονικῆν σοβαρωτέραν, καὶ μὲ ἀρέσει νὰ εἶναι ἀνετός ἡ οἰκία εἰς ἣν γεννώμεθα, πάσχομεν καὶ ἀποθνήσκομεν· οἱ ἐλαφροὶ καὶ μάταιοι καλλωπισμοί, τοὺς ὁποίους καὶ ἡ λεπτοτέρα βροχὴ καταστρέφει ἐνίοτε, ἀρμόζουσι μᾶλλον εἰς τὰ πρόσκαιρα πρόσωπα τῶν θεάτρων.

Ὁ ὑπὲρτης, φέρων λαμπρὰν στολὴν, μὲ ὠδήγησεν εἰς ὠραιότατα δωμάτια, πολυτελέστατα καὶ αὐτὰ, ἀλλ' ἐπίσης ἀνευ κομψότητος. Καὶ τὸ χειρότερον, ἔβλεπε ἀταξίαν καὶ ἀκαθαρσίαν μεταξὺ τοῦ τόσο πλούτου. Τὸ ἔδαφος δὲν ἦτο ἀρκετὰ καθαρὸν, καὶ οἱ ὑπὲρται δὲν ἦσαν εἰς τὰς οἰκίας θέσεις. Διὰ πλατυτάτων πορφυρῶν παραπετασμάτων, τῶν ὀπλοῶν τὸ διαφανὲς ἀνεδείκνυν ὁ ὠρατος τοῦ Ἰουλίου οὐράνους, εἰσέρχοντο εἰς τὴν αἰθουσαν αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου. Μέγας ἀριθμὸς χρυσοῦν εἰκόνων, ἀλλ' εὐτελες καὶ κοινὸν ἐχουσῶν τὸ περισταμένον ἀντικείμενον, ἐκρέμαντο εἰς τοὺς τοίχους. Εἰς τὸ μέσον τῆς αἰθούσης, ἐπὶ στοργυλῆς τραπέζης, ἔκειντο ἀναμικτῆς ἐφημερίδες, λιθογραφήματα καὶ περιοδικὰ συγγράμματα· ἐπ' ἄλλης δὲ προμήκους ἦσαν προσωπεῖα, χειρόκτια, ξίφη, πιστόλια καὶ χειρίδες πυγμαχῶν· ὅθεν ἔβλεπε μὲν σημεία, οὐχὶ δὲ καὶ ἀλλήθιαν βίου κομψοῦ καὶ εὐπρεπούς. Ἦτο ἄρα προφανὲς ὅτι διὰ τὰ ὠρτὰ ἐκεῖνα ἐπιπλα πρὸ μικροῦ μετεγέρθησαν ἀπὸ τὰ ἐργαστήρια, ὅτι τὰ πλεῖστα τῶν ἄλλων σκευῶν ἐκειντο ἐκεῖ χαρὴν ἐπιδείξεως, καὶ ὅτι ὁ κύριος αὐτῶν συχνότερα μετεχειρίζετο τὰ ὄργανα τῆς ξιφομαχίας, ἢ τὰ βιβλία τῶν ὀπλοῶν οὐτε τὰ φύλλα ἦσαν κεκομμένα.

Ἐἶχον ρίψει ταχὺ ἀλλὰ παρατηρητικὸν βλέμμα εἰς ταῦτα πάντα, ὅτι ὁ οἰκοδεσπότης ἐσηκώθη ἵνα μὲ ὑποδέχθῃ. Ἐγὼ δὲ προσαγορεύσας αὐτὸν ἐκάθησα. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἦτο νέος, εἶχε τὸ ἦθος θηλυπρεπές, καὶ τὸ πρόσωπον εδρυθμὸν μὲν ἀλλ' ἐστερημένον παρρησίας. Παρατηρῶν αὐτὸν ἠφόρει εἰς τίνα τάξιν τῆς κοινωνίας ἀνῆκε, καὶ μετέωρος οὕτως εἰπέιν ἀναζήταις ἐὰν εἶναι ἐκ τῶν εὐγενῶν ἢ ἐκ τῶν χυδαίων· ἡ κόμη του, φύσει βοστρυχῶδης καὶ χρώμα ἔχουσα εὐάρεστον, ἐφαίνετο μὲν ἀνημέλητος, ἐδείκνυν ὅμως ἀξίωσιν νὰ ἐλκύσῃ τὰ βλέμματα. Αὐτὸς δὲ ὁ Γλουδσσετ ἐξηπλωμένος ἐπὶ ἀνακλιντηρίου, ἐφημερίδα ἔχων ἀνά χειρᾶς καὶ σπηρῶν τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς χειρὸς ἐφαίετο κυριευμένος ὑπὸ μελαγχολίας, τῆς ὁποίας τὸ ἀπο-

Η Λαοα. (Πρώτη του 1861 έτους.)

τέλεμα επεθύμει ν' αὐτήσιν. Εὐθύ, ἀγνοῶ διὰ τί, ἠσθάνθη ἀποτρόφην πρὸς αὐτόν· μοι ἴσάνη ἐξ ἐκείνων πῶν ὁποίων τὸ ἦθος εἶναι ἀμφίβολον, καὶ μεθ' ὧν δὲν ἀγαπῶμεν νὰ παρευρισκόμεθα ἀγνοοῦμεν καὶ πῶς νὰ φερθῶμεν πρὸς αὐτοὺς καὶ ποίαν γνώμην νὰ ἔχωμεν περὶ αὐτῶν. Νὰ φερθῆς εὐγενῶς; φανείσῃ μὴ ὑπάγῃ εἰς μάτην ἡ εὐγένειά σου; νὰ φερθῆς ψυχρότερα; πιθανόν νὰ ὑποπέσης εἰς ἀδικαιολόγητον βαρβαρότητα. Ὅσον πλέον ἂν Κ. Γλοῦσσεπτερ ἐφέρετο εὐγενῶς πρὸς ἐμὲ, τόσον ἤδυνεν ἡ πρώτη μου ἀντιπάθεια. Ἀνεγίνωσκον εἰς τὸ πρόσωπον, εἰς τοὺς πρόπους καὶ εἰς τοὺς λόγους του ταῦτα· Ἐπεθύμουν νὰ ἤμην ἄνθρωπος ἐκ τῶν καλύτερως ἀνατετραμμένων.

— Πρὸ τινῶν ἡμερῶν, μοι εἶπε, παράδοξος μεταβολὴ με κατατάθει· ἄνους μου κυριεύεται ἀπὸ φόβον πανικόν, καὶ νομίζω ὅτι θὰ αἰσμηφοραὶ θὰ πέσωσιν εἰς τὴν κεφαλὴν μου· εἰς μάτην ζητῶ ἀνάπαυσιν· καὶ ὅταν εἶμαι μετὰ τῶν φίλων μου τρέμουσιν καὶ ταράσσονται τὰ μέλη μου· δὲν ἔχω ἕννοιαν· ἡ θέσις μου εἶναι ἀεικνή τὴν νύκτα, δὲν ἔχω ἕννοιαν· δὲν ἔχω οὐτε ὄρεξιν καὶ ἐπὶ τέλος, πάλαι με πειράζει ἡ ἰδέα τῆς ἀποχειρήσεως.

— Ταῦτα ἀκούσας τὸν παρατήρησα μετὰ προσοχῆς καὶ ἐξέτασα τὴν σφυγμὸν του. Συνειδημένος ἕνεκα τοῦ ἐπαγγέλματός μου νὰ μὴ παραμελῶ καὶ τὰς λεπτομερεσιτέρας παρατηρήσεις, εἶδον ὅτι αἱ χεῖρες τοῦ εὐγενούς ἐκείνου δὲν ἦσαν ἐν ἀρμονίᾳ μετὰ τὸ ἔνδυμα καὶ τὸ ὕψος. Οἱ δάκτυλοι του δὲν ἦσαν λευκοί, οὐτε μακρῆς καὶ ἐπιμελῶς κεκομμένοι· αἱ δυνεῖς του· εἰ ἐναντίας αἱ χεῖρες του ἦσαν τυλλίδεις καὶ χονδροειδεῖς. Ἡ παρατήρησις αὕτη ἐπεκύρωσε τοῦδε διασταγμὸς μου. Ἠρώτησα αὐτόν μὴ εἶχεν ἠθικὸν τί νόσημα, ἢ ὑποπέσει οἰκογενειακῶς παθούσας, γάμον ἀποτυχόντα, κλίσιον ἀτυχῆ· μήπως ἀπώλασε τὴν περιουσίαν του ἢ καί τινος κατεστράφη.

— Ὅχι, μοι ἀπεκρίθη.

— Ἀδύνατον; ἤμεις νὰ μὴν ἔχετε κρυφὴν τινα ὁδύνην.

— Τοῦτο ἀκούσας ἠρθρίασεν, ψύχρασε καὶ ἐφέλλισε.

— Μὴ λησμονεῖτε, ἐγκαλοῦνθαι, ὅτι πρέπει νὰ μὲ εἰπάτε, ὅτι καὶ ἂν ἔχετε, καὶ ὅτι πρῶτος ὄρος τῆς θεραπείας σας, εἴαν ἡ ἰατρικὴ δύναται νὰ ἀνακουφίσῃ τὴν ἀσθενειάν σας, εἶναι ἐντελής καὶ εὐλακρὴ ἐξομολόγησις.

— Ἰδὼν ὅτι ἐδίσταζεν εἴαν ἐπρεπε νὰ μὲ κοινοποιήσῃ τὰ μυστικά του, δὲν τὸν ἐβίασα.

— Ὅχι, ἀπεκρίθη· εἶναι ἀσθένεια κληρονομικῆ· ὅλα τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας μου πάσχουν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον· ἠθέλησα νὰ μάθω ἀπὸ ὑμᾶς, ἰατροῦ, κατὰ πόσον ἤμπορεῖ νὰ μὲ ὠφελήσῃ ἡ ἐπιστήμη σας.

— Ἡ ἐπιστήμη μου δὲν εἰμπορεῖ νὰ θεραπεύσῃ τὰς ἀσθενείας τῆς ψυχῆς... καὶ ὅτι, καὶ ἂν λέγητε, βλέπω καθαρά· ὅτι κρύφια· ὀλίπισις εἶναι ἡ αἰτία τοῦ πάθους σας. Διασκεδάσετε, συγχάσετε τὰς συναναστροφάς· καὶ ἐπειδὴ, ὡς φαίνεται, εἰσθε

εὐποροί, κάμνεται, ὅτι ἡ πλοῦτος ἔχει τοὺς τρόπους νὰ κάμῃ... ἀλλάξετε κλίμα.

— Αὐτὸς δὲ ἀνασταγῆς, καὶ συτταραχθεὶς ὀλίγον ἀπεκρίθη.

— Εἶναι ἀδύνατον.

— Ἐγὼ δὲ μὴ θέλων νὰ ἐξετάσω τὸ αἶτιον τοῦ ἐμ. παδίου ἐσηκώθη· θέσεν εἰς τὴν χεῖρά μου δύο φλωρία, καὶ με παρεκάλεσε νὰ ἐπιστρέψω τὴν εἰπιούσαν πρὸς τὸ ἐσπέρας.

— Δὲν εἶχον ὄρεξιν νὰ ἐγκαλοῦνθαι τὰς σχέσεις μου μετὰ τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον. Ἀναπολῶν τὰ κατ' αὐτόν, μὴ ἐφαίνετο καὶ ἀπὸ τῆ ἡθῆς καὶ ἀπὸ τῆν ὀμιλίαν, ὅτι θὰ ἦτο χαρτοπαίκτης, κλέπτης, ἀγύρτης, ἀπατεῶν, καὶ ἀπέδιδον εἰς δυστύχημα ἀνάξιον οὐκ τοῦ τῆν νευρικῆν του ἀσθενείαν. Καὶ βίως ἐπαρῆθον καὶ δεύτερον. Τὸν αἶρον δὲ ἐξυπλωμένον, τὰς χεῖρας ἔχοντα ἐσταυρωμένους εἰς τὸ στήθος, τὴν ἕνα πῶδα κρεμάμενον, ἐν συντόμῳ καθήμενον· εἰς τὸν ὄλον ἄλλως ἐπιτετραυμένον· ἀνασκηθίεις δὲ μοι εἶπε μετ' ἠθος ἄνοιον.

— Εἶμαι πολλὰ κακὰ. Καθήκατε, ἰατροῦ... Χαίρω, ἔτι σὰς εἶδα... τῆ ἀληθείᾳ εἶμαι ἀχρεῖστατα· καὶ ἂν δὲν σὰς ἐβλεπα, δὲν ἤθεύρω πῶς θὰ ἐπροσέειπεν τὴν κίττα.

— Ὁμίλει δὲ ταπεινὰ καὶ σχεδὸν συγκεχυμένα. Παρατήρησας τὸν σφυγμὸν του ἐπέσειθην ὅτι ὁ νευρικός σου ἐρεθισμὸς ἦτο μέγας.

— Ἡκολούθησας τὴν παραγγελίαν μου;

— Μάλιστα· καὶ ἤμεις τὰ αὐτὰ.

— Ἐς περιμένωμεν, πρέπει πρὸ πάντων νὰ κάμῃτε χεῖρα τὸν κοῦν σας.

— Αὐτὸς δὲ σκεπθίεις ἢ μᾶλλον πηδούσας ἐπεριπάτησεν, ἐκτύπησε τὸ μέτωπον τῆς τραπέζης μετὰ τὴν χεῖρα ἢ μᾶλλον μετὰ τὴν γνάθον του, κατόπισθεν τὸν ἴσθμὸν του καὶ ἐξερραλοῦθηεν ἀσυναρτήτως.

— Διαβάθη! εἰ θὰ γέλω... κακὰ ὑπάγει τὸ πρῶγμα, καὶ ἔχω ὄρεξιν νὰ κόψω τὸν λαμπάν μου.

— Μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας σας ἔτι παρχει τις παρόφρων;

— Ὁ! μὴ ἀπατάσθε, ἰατροῦ· δὲν τὸ κῆρετε· δὲν εἶμαι τρελός.

— Εἰπάτε, με λοιπὸν ποῖς εἶναι ἡ κληρονομικὴ ἀσθένεια περὶ τῆς ὁποίας εἰδέχθε χεῖς;

— Ἐγὼ ἰατροῦ... ἔγω θὰ σὰς εἰπῶ τὸ μόνον ἰατρικὸν τὸ ὁποῖον με ὠφελεῖ εἰς ταῦτας περιστάσεις. Στοιχηματίζω, εἶπε με ὕψος χυδαίας ἀπλόχαιτος προσβάλον με, στοιχηματίζω ὅτι τὸ μόνον ἰατρικὸν εἶναι τοῦτο.

— Δύο φιάλαι καὶ δύο ποτήρια ἦσαν ἐπὶ τῆς τραπέζης. Ἐχουσε με χεῖρα τρέμουσαν εἰς τὸ πατήριον τὸ ὁποῖον ἤθελε νὰ μὲ προσφέρῃ· ἀλλὰ τὰ τρία τέταρτα του ποτοῦ ἐτρέχον εἰς τὸ ἔδαφος· αὐτὸς δὲ ἐντὸς λεπτοῦ ἐρόφησε δύο μεγάλα ποτήρια· ἀπὸ δὲ τὰ κινήματα καὶ τοὺς τρόπους του ἐπέσειθην εἰς μᾶλλον ὅτι εἶχον ἀντικρὺ μου ἄνθρωπον οὐκ εἰν τῶν κληδείων, καὶ θὰ ἀπρηχόμην ἀμέσως εἴαν δὲν ἐπέδιδον εἰς αἰσθημα περιεργείας. Ἀπέβλαθον λοιπὸν τὰ χειρόκτιά μου, καὶ ἐνῶ ἠτοιμαζόμην νὰ τὰ ἀ-

πυθέτω εις την τράπεζαν, παρετήρησα ότι ταινία λεπτοτάτου χαρτίου έκειτο εις τὸ μέρος ὅπου ἔφρασα τὴν χεῖρά μου. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ταινία ὠμοιάζε συναλλαγματικὴν, ἠθέλησα νὰ τὴν δώσω εἰς τὸν Κ. Γλούσεστερ· αὐτὸς ὁμοίως προλαβὼν ἀνεπήδησε βιαίως, ἤρπασε τὸ χαρτίον μὲ ὄρυκν, τὸ ἐζάρωσε, τὸ ἔθεσεν εἰς τὸ θυλάκιόν του, καὶ ὄλωσ τεταραγμένος μὲ ἠρώτησε·

— Παρετήρησατε τὴν ὑπογραφήν; τὴν ἀνεγνώσατε;

— Ὄχι.

— Ἐγὼ νέον φίλον... τρελλοῦταικον... ἂν καὶ ἀξιώλογον... ὁ ὅποιός με ζητεῖ ἐνίοτε δανεικὰ... καὶ ἀγύριστα... Καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἠθέλα νὰ ἰδῆ ἄλλος τὸ ὄνομά του.

Ἐγὼ ὁμοίως ὑποπτεύθην ὅτι ὁ εὐγενὴς ἐκεῖνος συνέθιξε νὰ δίδῃ δάνεια τοκογλυφικῶς. Γνωστὸν ὅτι οἱ εὐσυνειδήτοί τοκογλύφοι, ἵνα ἀποφύγῃσι τὸν κίνδυνον, λαμβάνουσι ἐμβόλογα περιέχοντα ποσότητα πολὺ ἀνωτέραν τῆς δανεισθείσης. Ἐπιθυμῶν νὰ μακρυνθῶ τὸ ταχύτερον ἀπὸ τὴν οἰκίαν ἐκείνην ἐπανελάθον τὰς λατρικὰς μου ἐρωτήσεις· ἀλλὰ καὶ ὁ Γλούσεστερ ἀναλαβὼν τὸ πρῶτον ἠδὲς του, μὲ ὠμίλησεν ἐκ νέου περὶ πόνων νευρικῶν τοῖς ὅποιους ἠσθάνθη τὴν προτεραίαν εἰς τὸ θέατρον. Ἐνῶ δὲ ἠλέγομεν ταῦτα ἠκούσαμεν κρουομένην τὴν θύραν, ἐλέγομεν ταῦτα ἠκούσαμεν κρουομένην τὴν θύραν, καὶ ὁ κρῆτος συνετάραξε τὸν οἰκοδεσπότην. Τὸν εἶδον ὠχρῶντα καὶ σπασμωδῶς προσκολλόμενον οὐτως εἰπεῖν εἰς τὸ ἀνακλιντήριον. Μετὰ μικρὸν ἠκούσθησαν φωναὶ καὶ ἱριδῆς. Ἐπειδὴ δὲ ὅτε ἤμην νέος καὶ διὰ τὴν ἀνοσίαν καὶ διὰ τὴν ἀτυχίαν μου μὲ ἐπισκέψθησαν δικαστικοὶ κλητῆρες, ἐνόησα εὐθὺς πῶθεν ἡ ταραχὴ. Δύο ἄνθρωποι τῶν ὁποίων ἡ φυσιογνωμία δὲν λημονεῖται, φέροντες ῥαβδούς καὶ μακροὺς ἐπενδύτας, καὶ προσποιοῦμεναι χαμηλὸν τόνον φωνῆς εἰσῆλθον εἰς τὴν αἴθουσαν.

Ἐκδότως λοιπὸν ἐγνώρισα ὅτι ἦσαν κλητῆρες τῆς Newgate (*).

— Ἐν ὀνόματι τοῦ νόμου, εἶπεν ὁ ἕτερος, σὲ συλλαμβάνω ὡς πλαστογράφον.

Ὁ Γλούσεστερ ἐφέλλισεν, ἔφερε τὴν χεῖρα εἰς τὴν καρδίαν του καὶ ὠχρῶσεν ἐκ νέου· ἰδρῶς ἔρρεεν ἀπὸ τὸ μέτωπόν του καὶ ἡ ἀναπνοὴ του ἠκούετο συχνοτέρα.

— Κύριοι, εἶπεν ἐπὶ τέλους, περὶ τίνας... πρόκειται;

— Συμπάθεον, εὐγενέστατε, ἐπανελάθον ὁ κλητῆρ· δὲν ἀνομάζεσθε Ἐδουάρδος Βέρνεϋ;

— Ἐγὼ!... ἐγὼ!... ἀνομάζομαι... Γλούσεστερ.

Ἀλλὰ μόλις ἠκούσθη ἡ ἀπάντησις αὐτοῦ, καὶ ὁ δευτέρος κλητῆρ, ἦττον τοῦ ἄλλου εὐμενῆς, ἀνακυχχάσας·

— Ἄ! ἄ!... Γλούσεστερ! περίφημος κόμηξ! Κύριε Γλούσεστερ, πρέπει νὰ μᾶς ἀκολουθήσετε.

(* Φυλακὴ ἐν Λονδίνῳ ὅπου καθιέρωνται οἱ ἐπὶ κλοπῆ καὶ πλαστογραφίας κατηγορούμενοι.

— Ἡξεύρετε, Κ. Γλούσεστερβέρνεϋ, πόσον ἐκοπιάσαμεν ἕως νὰ σᾶς ἀνακαλύψωμεν;

— Ἡξεύρετε γράμματα; ἰδοὺ τὸ διαβατήριόν σας.

Καὶ ἔδειξεν εἰς τὸν νέον, ὅστις εἶχε πῆσει ἀπυρὸς σχεδὸν εἰς τὸ ἀνακλιντήριον, χαρτίον ἐντυπον καὶ ἐσφραγισμένον, τὸ ἐνταλμὰ τῆς συλλήψεως.

— Βλέπετε, εἶπον, ὅτε ἐλείποθῆμεν ἀρετὴν τὸν ὀλίγον νὰ συνέλθῃ.

— Ἄ, κύριε, εἶπε ἰατρός· μᾶς τὸ εἶπεν ὁ ἰηρῆτης, καὶ δὲν ἠθέλε νὰ μᾶς ἀφήσῃ νὰ ἀναβῶμεν. Καὶ εὐθὺς οἱ δύο κλητῆρες, οἵτινες ἔφερον τοὺς πῆλους των, ἀπέβλασαν αὐτοὺς σεβόμενοι τὸ ἰατρικὸν μου ἐπάγγελμα.

— Κ. ἰατρέ, μὲ εἶπεν ὁ εὐγενέστερος αὐτῶν, εἶναι ἀνάγκη νὰ συνέλθῃ τὸ ταχύτερον· ὁ δὲ σᾶς εἰμεθα εὐγνώμονες.

Ἡ σκηνὴ ἐκείνη εἶχε καταταράξει καὶ ἐπὶ αὐτόν· καὶ ὁμοίως ἔσπευσα νὰ λύσω τὸν λαιμοδέτην τοῦ ἀθλίου ἐκείνου, κειμένου ἀκινήτου ἐνώπιόν μου, ἠνοῖξα τὸ ὑποκάμισόν του, καὶ ῥίψας ψυχρὸν ὕδωρ εἰς τὸ πρόσωπόν του τὸν ἐζωογόνησα· ἠνοῖξε τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ τρέμων, παγωμένος, ἀσθμαίνων προσῆλθωσεν ἐπ᾽ ἐμὲ τὰ βλέμματα, βλέμματα κτηνώδη ἔχοντα τὴν ἔκφρασιν. Ἐγὼ δὲ ἠθέλησα νὰ τὸν εἶπω ὀλίγους τινὰς λόγους παρηγορητικούς, δυσκόλως εὐρίσκομένους εἰς τοιαύτας περιστάσεις.

— Ἰατρέ! τί τρομερὸν ὄνειρον ἀνεχώρησαν; ἀνεχώρησαν;

Ἡ χεὶρ του ἦτο ψυχρὰ ὡς νεκροῦ. Εἰς τῶν κλητῆρων πλησιάσας εἶπεν·

— Ἐλα, ἔλα, μὴ παιδαριώδη πράγματα· ἰδοὺ σίδηρα.

Καὶ αὐτὸς μὲν ἔδειξε ζεύγος δεσμῶν, ὁ δὲ ἄλλος πιστόλιον.

— Ἰατρέ, ἰατρέ! πῶτέ με, ἀνέκραξεν ἐκεῖνος. Καὶ ἔσφιγγε τὰς χεῖράς μου, καὶ ἐπροσκολλάτο σπασμωδῶς εἰς ἐμέ.

— Ἐλα, ἀνέκραξε βλασφημῶν ὁ κλητῆρ· τί, διὰ βολο! κίε γρήγορα. Βγάλε αὐτὰ τὰ πτερὰ, ὠρατὸ μου πουλι, καὶ βάλε τοῦτο τὸ φόρεμα· αὐτὸ σὲ ἀρμόζει. Ὁ δὲ βάλω εἰς τὸ κλουβί, εὐγενέστατε.

Ἐκεῖνος δὲ πεσὼν πρὸ τῶν ποδῶν των καὶ ὄλωσ ἔνδακρος ἔλεγεν·

— Ἐλεος! ἔλεος! λυπηθῆτε με!

Ὁμολογῶ ὅτι καὶ τοῖς τοιοῦτον ὄντα τὸν ἐλυπήθην.

— Ἐλπίζω, εἶπον πρὸς τοὺς κλητῆρας, ὅτι δὲν ὀ' αὐξήσετε τὴν δυστυχίαν του, μεταχειριζόμενοι αὐτόν μὲ ἀτοπον ἀστυρότητα.

— Διόλου, διόλου· ἄς φερθῆ καλὰ καὶ δὲν τὸν πειράζομεν.

Καὶ ἀφαιρέσαντες τὸν μεγαλοπρεπῆ ἐπενδύτην τὸν ὅποιον ἐφόρει ἐντὸς τῆς οἰκίας, ἐνέδυσαν αὐτόν μὲ ἄλλο ἐνδυμὰ νωότατον τοῦ συρμοῦ, φερθὲν ἀπὸ τὸν ἀποροῦντα/ὑπερήτην του· ἔθεσαν πῆλον εἰς τὴν κεφαλὴν του καὶ χειρόκτια εἰς τὰς χεῖράς του· οὗτος δὲ ἰστάμενος ἀκινήτος, ἐφάνητο ὅτι οὐτε ἔδραπε τὰ γινόμενα.

Μετὰ ταῦτα πλησιάσας εἰς τὸ παράθυρον ἠνοῖξεν αὐτό· ἐπειδὴ δὲ οἱ κλητῆρες ἐνόησαν ὅτι σκοπὸν εἶχε νὰ κρημινισθῆ εἰς τὸν δρόμον, ἔσπευσαν καὶ τὸν συνέλαβον.

— Ἄν ἔχῃς τοιαύτους σκοπούς, εὐγενέστατε, εἶπεν ὁ εἰς τῶν κλητῆρων, ἠξεύρομεν τὴν δουλειάν σας.

Καὶ ἀρπάσας τὸν τράχηλον τοῦ νέου, τὸν ἔσφιγγεν ὡς μὲ χεῖρα σιδηρᾶν.

— Ἰπομονή, Ἰπομονή! φήρισε ἐνῶσφ νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν φυλακὴν αὐτὰ τὰ μικρὰ βραχιόλια. Διὰ τί δὲν ἔμεινες ἄσυχος; δὲν θὰ σὲ ἐστολίζαμεν τότε μὲ αὐτὰ.

Ἄντι ὅμως ἡ ἀκούσθ τὰς προτροπὰς των συνετάραστο σφοδρότατα, καὶ ἠγωνίζετο νὰ συντρέψῃ τὰ δεσμὰ· ἀφρὸς ἔτρεχεν ἀπὸ τὸ στόμα του.

— Ἰστω, ἔκραξε μὲ φωνὴν βραγγιῶδη· πᾶρετέ με· φέρετέ με ὅπου θέλετε... εἰς τὴν κόλασιν.

Καὶ ἔπεσεν ἐπὶ θρανίου. Εἰς τῶν κλητῆρων παρετήρησε τὰ χαρτῖα του, ἐγέμισε τὰ θυλάκια του μὲ ὄλα ὅσα εὐρίσκοντο εἰς τοὺς σῦρτας, ἐκούμωσεν ἔπειτα τὸ ἐνδυμὰ του, καὶ διέταξε τὸν νέον νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ.

— Τώρα ἔβαλες γνάσιν; θὰ ταξιδεύσωμεν μαζῆ; Ὁ συλληφθεὶς ὁμοίως δὲν ἀπεκρίθη διότι ἦτο μᾶλλον νεκρὸς ἢ ζῶν.

— ἔχετε βέβαια ἄμαζαν, εἶπον· δὲν θὰ τὸν σύρετε εἰς τοὺς δρόμους ὅπως εἶναι.

— Πολλὰ καλὰ, ἀπεκρίθη ὁ εἰς τῶν κλητῆρων· ἀλλὰ ποῖος θὰ στουμπώσῃ τὴν τρύπαν (1); Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἐνόησα, ὁ ἄλλος ἠρμήνευσε τὴν φράσιν ταύτην εἰπών·— Ποῖος; δηλαδὴ θὰ πληρώσῃ; Ἦτο ἔδωκά τινὰ σελίνια, καὶ ἔσπευσα νὰ ἀναχωρήσω, μὴ ἐπιθυμῶν νὰ φανῶ εἰς τὸν δρόμον συναδευμένος ὑπὸ δύο κλητῆρων καὶ ἐνός δεσμῶτου.

Τὴν ἐπιούσαν ἔμαθον ἀπὸ τὰς ἐφημερίδας τὰς περὶ τοῦ ἐγκλήματος τοῦ Γλούσεστερ ἢ μᾶλλον τοῦ Βέρνεϋ λεπτομερείας, τὰς ὁποίας βεβαίως ἠύνησαν μὲ τὴν συνήθη των ἔμφρασιν. Ὁ Βέρνεϋ, νέος ἐργάτης, ἀφῆκε τὸ ἔργον του καὶ ἠτληθῆναι εἰς κατασκευὴν ψευδῶν συναλλαγματικῶν. Κατὰ τοὺς δεκαπέντε μῆνας καθ' οὓς μετέτρεχε τὸ ἐπάγγελμα τοῦτο συνήθρισε σημαντικωτάτας ποσότητας, καὶ ἔζη ἐν μέτρῳ τοῦ πλοῦτου καὶ τῆς μεγαλοπρεπειᾶς περὶ ὧν προαναφέρωμεν, εἰσχωρήσας καὶ εἰς τινὰς λέτχας συγκαζομείας ἀπὸ εὐγενεῖς· ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἡ τύχη τὸν ἀφῆκεν. Ἐνεκα συναλλάγματος τεσσαράκοντα καὶ πέντε λιρῶν, ψευδῆ φέροντος ὑπογραφῆν, συνέληφθη, ὡς εἶδομεν. Μετὰ τινὰς δὲ ἡμέρας γενομένης τῆς δίκης, κατεδικάσθη εἰς θάνατον, καὶ κατ' αἴτησιν τῆς εἰσαγγελλίας δὲν συμπεριλήφθη εἰς τὸν κατάλογον τῶν καταδικῶν, οἵτινες τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἔτυχον ἐν γένει βασιλικῆς χάριτος.

Τὸ περιστατικὸν τοῦτο μὲ συνεκίνησε· δὲν εἶναι ἀρα βέβαιον ὅτι μόνον οἱ ἀναξιοπαθούντες ἐλεύουσι τὴν συμπάθειαν· καὶ αὐτὸ τὸ ἐγκλήμα διεγείρει

(1) Το σταντ υρ.

πολλὰς τοιοῦτον αἰσθημα. Ἐλυπούμην τὸν ἐκεῖνον ἄθρονον μεταπεσόντα ἀπὸ τῆς ἀνέσεως καὶ τῆς μεγαλοπρεπειᾶς εἰς σκοτεινὴν φυλακὴν· καὶ τὸν ἐλυπούμην πρὸς τοῦτοις διότι ἐν τῇ μωρίᾳ αὐτοῦ δὲν προεῖδε τὸ ἀναπόφευκτόν. τέλος τῆς ἐγκληματικῆς του διαγωγῆς. Μίαν τῶν ἡμερῶν ἔλαβον τὴν ἐπομένην ἐπιστολήν.

α Κύριε!

Ὁ Ἐδουάρδος Βέρνεϋ καταδικασθεὶς εἰς θάνατον ἐπὶ πλαστογραφίᾳ μὲ παρεκάλεσε νὰ ἀποστείλω πρὸς ὑμᾶς τὰ ταπεινά του σεβάσματα· αὐριον τὸ πρῶτὸ θέλει ἐκτελεσθῆ ἢ καταδικαθῆ. Ἐπιθυμῶ δὲ πολὺ νὰ σᾶς ἠμιλήσῃ, καὶ θὰ θεωρήσῃ ὡς χάριν μεγάλην ἐάν συγκατανεύσετε νὰ τὸν ἰδῆτε. Μὴ ἀρνηθῆτε, κύριε, τὴν χάριν ταύτην· νομίζω ὅτι εἶναι νὰ δικαιωθῆ πρὸς ὑμᾶς μυστικῶν τι· ἡ ἐπίσκεψίς σας θὰ εἶναι ἀληθῆς εὐεργεσία.

Ἐπειδὴ τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἶχον προσκαλέσει πολλοὺς φίλους εἰς τὸ γεῦμα, τοὺς εἰδοποίησα ὅτι ἀνιβάλλετο· ἀλλὰ τί εἶχε νὰ μὲ εἴπῃ; ποῖον μυστικὸν νὰ μὲ ἐμπιστευθῆ; Ὀπωδιήποτε, ἀπεφάσισα νὰ τὸν ἐπισκεφθῶ. Ὁμολογῶ ὅτι μὲ τρέμοντας πόδας διευθύνθην εἰς τὴν φυλακὴν, καὶ ὅσον ἐπλησίαζον τόσον ἐπίεζο ἡ καρδιά μου. Ἐξήτησα τὴν ἔδειαν ἀπὸ τὸν διευθυντήν, καὶ τις τῶν φυλάκων μὲ ἠνοῖξε τὴν θύραν τῆς κολάσεως ἐκείνης. Ὁνομάζω δὲ αὐτὴν κόλασιν διότι οἱ ἄνθρωποι οὐδὲν ἐπραξαί ὅπως μετριάσωσι τὴν ἐξ αὐτῆς φρικὴν· ἐξ ἐκνείας θὰ ἔλεγες ὅτι χαίροντες ἀνέδειξαν αὐτὴν τρομερώτεραν. Τίς ποτε ἐπισκέφθη ἐστω καὶ ἀπαξ τοὺς μακροὺς ἐκείνους καὶ ζοφεροὺς προδόμους, τὰς σχολιάς παρόδους, τὸν πένθιμον ἐκεῖνον λαβύρινθον, τὰ σκόνη ἐκεῖνα τὰ ὅποια δὲν εἶναι δυνατόν νὰ διασκέδασωσι οἱ ἀμυδροὶ λύγγοι, καὶ δὲν ἐτίρησε τὴν ἀπασιζῶν αὐτῶν μνήμην; Ὅποια σιωπῆ, διακοπτομένη μόνον ἀπὸ τὸ τρίξιμον τῶν κλειομένων ἠσιπθῆν σου κιγκλιδῶν! Φύλακες στρατιῶται, ἐτοιμὰ ἔχοντες τὰ πυροβόλα, περιπατοῦσι βραδείως εἰς τὰς διεξοδικὰς διόδους· ἔλλειψις ἀέρος καθαροῦ ὡσανεὶ λέγους· ἀνταυτὰ θνήσκει ἡ ἐλευθερία, καὶ βεβαίως ὅτι πάντα τὰ περὶ σὲ ἀποπνεύουσιν ἐγκλήμα καὶ ὠμότητα, πάντις εἶναι δῆμοι καὶ θύματα. Ἡμέδρη τῆς κοινωνίας, αἱ ἀκαθαρσίαι τῆς ἀνθρωπότητος, κακουργήματα, βίαι, μανία, πᾶν ὅ,τι ἀποτρόπαιον περιέχει μεγάλη πόλις, συμπιρροσκοπεῖται καὶ συμπίεζεται εἰς τὸν αὐτὸν ὀχετόν! Ἡ ἡχώ τῶν βημάτων μου ἐντὸς τοῦ αἴθου ἐκείνου μ' ἐπροξένει φρικίαν, καὶ ἐστάθην ἀκουσίως· ἐπὶ τέλους ὁ ὁδηγός μου εἶπε·

— Ἰδοὺ ἤλθωμεν, κύριε.

Καὶ ἀνοίξας τὰς σιδηρὰς κιγκλιδὰς εἰσῆλθον. — Ἐ, παλλικάρη! ἔκραξεν ὁ φύλαξ, ἰδοὺ ὁ ἐξ ἑσέως σου.

Τὸ δωματίον ἦτο στενὸν καὶ σκοτεινόν, καὶ μὲ πρὸς λῦχνος κείμενος ἐπὶ πεπαλαιωμένης τραπέζης μόλις διέδιδεν ἀμυδρότατον φῶς. Παρὰ δὲ τὴν τράπεζαν ἐκάθητο ὁ κατάδικος καὶ ἄλλος τις πρὸσθῆ;

τὸ θηλυκὸν γένος, οὐχ ἥτερον ὅμως φαίνεται τὸν κόσμον ἕλον (2). »

« Δόξα τῷ Θεῷ.

« Σεβαστή, ἐνάρετε, ἔντιμη, ἐκλεκτή, καλῶς διατηροῦμετε μαργαρίτα, τιμαλφῆ ἢθε ἄλλο τὰ κλεισθῆς ἐντὸς θησαυροῦ, πεφωτισμένη ποιήτρια, κυρία Ἐρμεσίτην Δρουδ, τὴν ἀξιότιμον ἐπιστολήν σου ἔλαβον εἰς περιστάσεις εὐτυχεστάτας συνηρωμένας καὶ πρὸς πολλὰς ἄλλας αἰτίας χαράς, καὶ ἠσθάνθηρ μερίστην εὐχαριστήσιν. Καὶ τὴν φάτην σου πρὸς τοὺς ἔλαβον, καὶ ἀνέγνωρ μὲ τὸς ἀρθαίρους τῆς καρδίας μου ὅπου ἠπέθεσα αὐτήν. Ὅποια λεπτότης εἰς τὴν ποιήσιν ταύτην! Ὅποια δύναμις ἰδεῖν! Ἔσο πεπεισμένη, πολυμαθεστάτη κυρία, ὅτι αἰσθανόμεθα ὑπὲρ σοῦ τὴν αὐτὴν ὑπόληψιν καὶ τὴν αὐτὴν εὐγνωμοσύνην, τὴν ὁποῖαν καὶ σὺ πρὸς ἐμὲ, καὶ ἐτι πλέον. Μὴ διακόψεις τὴν ἐπιστολογραφίαν σου σὲ παρακαλῶ. Ἐν τοσοῦτῳ χαῖρε!

« Ὁ ἐπιπύρ εἰς μόνον τὸν Θεόν

« ΑΒΔ-ΕΑ-ΚΑΔΕΡ,

« νιδς Μουβερίν.

« 1277, Τζεμαζιούλ ἐβέλ 2 (1).

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ.

—σο—

Βαρὺς καὶ ἀδυσώπητος ἐπέσηκεν ἀπὸ τινος χρόνου ὁ σκληρὸς θάνατος εἰς Ἀθήνας, καὶ ἀφ' οὗ ἐντὸς βραχέος διαστήματος δύο ἐκ τῶν καθηγητῶν τοῦ ἀνωτέρου ἐκπαιδευτηρίου μας ἀνήρπασε, τὸν Φαρμακίδην καὶ Μανούσην, τρίτην ἤδη κατέφερον ὀλοθρίαν πηγήν.

Ἡ δεκάτη ἕκτη τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου ἦτον ἡμέρα ἀποφράς διὰ τε τὴν ἐπιστήμην καὶ τὰ γράμματα· ὁ Περικλῆς Ἀργυρόπουλος, Καθηγητὴς καὶ Βουλευτὴς τοῦ Πανεπιστημίου, παρέδωκε τὸ πνεῦμα ἐν Κυρίῳ.

Ἐπιστρέψας πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν εἰς Ἀθήνας ἐκ τῆς κατὰ τὰς ἡγεμονίας καὶ τὴν ἐσπερίαν Εὐρώπην περιουσίας του ὑπεβλήθη εἰς ἐπικίνδυνον χειρουργικὴν ἐγχείρησιν, ἥτις ἀφῆρπασεν αὐτὸν ἐκ τῶν κόλπων τῆς πολυμελοῦς οἰκογενείας του, τῶν ἀπειραρίθμων φίλων του, καὶ τῆς τιμῆς αὐτὸν ἑλληνικῆς κοινωνίας.

Ὀλίγοι τῶν ἐπιστήμων νεκρῶν ἐθρηνήθησαν ἐν Ἀθήναις τόσον εὐλαβικῶς καὶ τόσον ζωντανῶς ὅταν ὁ Περικλῆς Ἀργυρόπουλος· διὸ καὶ τὴν εἰσφοράν του παρεκλούθησαν μ' ὄλην τὴν καταπίπτουσαν βαγ-

(2) Ὁ ἦλιος ἀραξιστὶ εἶναι γένους θηλυκ.ῦ, ἡ δὲ ἀελλήνη ἀρσενικῶ. Σ. Μ.

(1) Νοεμβρίου 16 1900, Σ. Μ.

δαίαν βροχὴν, οἱ καθηγηταὶ καὶ φοιτηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου, οἱ στρατιωτικοὶ καὶ πολιτικοὶ ὑπάλληλοι τῆς Κυβερνήσεως, τὰ Δικαστήρια, ὁ Δικηγορικὸς σύλλογος καὶ μέγα πλῆθος πενθοῦντος λαοῦ.

Πολλοὶ ἐπικηδεῖοι λόγοι ἐξεφωνήθησαν πρὸς τιμὴν του, καὶ σύμπας ὁ τύπος τῆς Ἑλλάδος ἐθρήνησε τὸν ἄνδρα, τοσοῦτον ἀφελήσαντα, καὶ τοσαῦτα ὑποσχόμενον ἐν τῇ ἀκμῇ τοῦ εὐγενοῦς σταδίου του.

Μεθ' ἡμέρας δ' ὅκτω οἱ φοιτηταὶ τῆς Νομικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου, ἐξετέλεσαν φιλοτιμῶν δαπάνη αὐτῶν ἀρχιερατικῶν μνημόστων πρὸς τιμὴν τοῦ πεφλημένου αὐτοῖς καθηγητοῦ, ὅπου συνέβη βεῦσε μέγα καὶ ἐκλεκτὸν πλῆθος ὡς οὐδέποτε, καὶ ὅπου ἐξεφωνήθη ἕτερος λόγος ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τῆς φιλοσοφικῆς Σχολῆς καὶ φίλου του Κ. Θεοδώρου Ὀρφανίδου.

Τοῦ Περικλέους Ἀργυροπούλου ἡ ἰκανότης καὶ ἀξία εἰς κοινωνίαν ἄλλην πρὸ πολλοῦ ἠθέλε γίνε γνωστὴ· ἀλλ' ἐν Ἑλλάδι ὅπου τὰ πάντα βραδέως βαίνουσι, βραδέως τρόπον τινὰ ἀνεγνωρίσθη καὶ αὐτὴ. Καὶ διέπρεψε μὲν πρὸ πολλῶν χρόνων ὡς δικηγόρος φιλελευθέρων ἀρχῶν, καὶ ὡς καθηγητὴς διδασκῶν τε καὶ συγγράφων, ὡς πολιτικὸς ὅμως ἀνὴρ ἐσχάτως ἀνεδείχθη, καὶ κατὰ τοῦτο μόνον εὐγνωμονοῦμεν πρὸς παρελθούσαν τινὰ πολιτικὴν ἐποχὴν μὴ παρέχουσαν δυστυχῶς τοῖς Ἕλλησιν ἀναμνήσεις ἀρεστάς. Ἐς μὴ σιωπηθῆ δὲ πρὸς τιμὴν τοῦ ἀποβιώσαντος ἀγαπητοῦ συμπολίτου ἡμῶν ὅτι ὡς ὑπουργὸς ἐπὶ τῆς στρατιωτικῆς ἐν Ἑλλάδι κατοχῆς, ἤξευρε νὰ ὑπηρετήσῃ πιστῶς τὴν πατρίδα καὶ τὸν Βασίλεα του, καὶ ἐτι διὰ τοῦτο ἐπέσυρε τὴν δυσμένειαν τῶν τότε πρὸς τὴν Ἑλλάδα δυσμενῶς διακειμένων.

Ἐὰν περιστάσεις πολιτικαὶ προσεκάλουν πάλιν τὸν Περικλέα Ἀργυρόπουλον, ὡς πολλοὶ ἤβουοντο καὶ ἠλπίζον εἰς τὴν ὑπουργικὴν ἔδραν, ἠθέλαμεν εἰχει σήμερον, ὅτε θρηνοῦμεν τὸν θάνατον τοῦ πεπαιδευμένου τούτου ἀνδρός, ἀφορμὰς διπλασίου πένθους· διότι ὁ Περικλῆς Ἀργυρόπουλος γινώσκων καλῶς καὶ ὡς ἐπιστήμων καὶ ὡς πολιτικὸς ἀνὴρ πολλὰς ἐλλείψεις τῶν διαφορῶν κλάδων τῆς ἐσωτερικῆς ὑπηρεσίας ἠθέλε σπεύσει πρὸς θεραπείαν αὐτῶν.

Ἀλλὰ φεῦ! τὸ ἔθνος ἀπώλεσεν ἀνεπιστρεπτὴν ἕνα ἐνάρετον καὶ ἰκανὸν πολίτην, ἡ Βασιλεία ἕνα ἐξέφρονα καὶ πιστὸν λειτουργόν, οἱ φίλοι τὸν εὐκρινέστερον τῶν φίλων, ἡ νεολαία ἕνα σοφὸν καθηγητήν.

Ἐἰς τόπον δὲ ὅπου ἡ σπάνις ἐπιστημόνων καὶ εἰδικῶν ἀνδρῶν εἶναι τὰ μάλιστα ἐπαισθητὴ, ἡ ἀπώλεια ἐνός τῶν τοιούτων εἶναι γενικὸν δυστύχημα. — Εἶθε ὁ προστατεύων τὴν Ἑλλάδα Θεὸς νὰ γίνῃ φιλῶς πρὸς τοὺς ὀλίγους ἀνδρας δι' ὧν ἐλπίζεται ἡ ἠθικὴ ἀναμόρφωσις καὶ ἡ πρόοδος τοῦ ἔθνους ἡμῶν!

* *

*